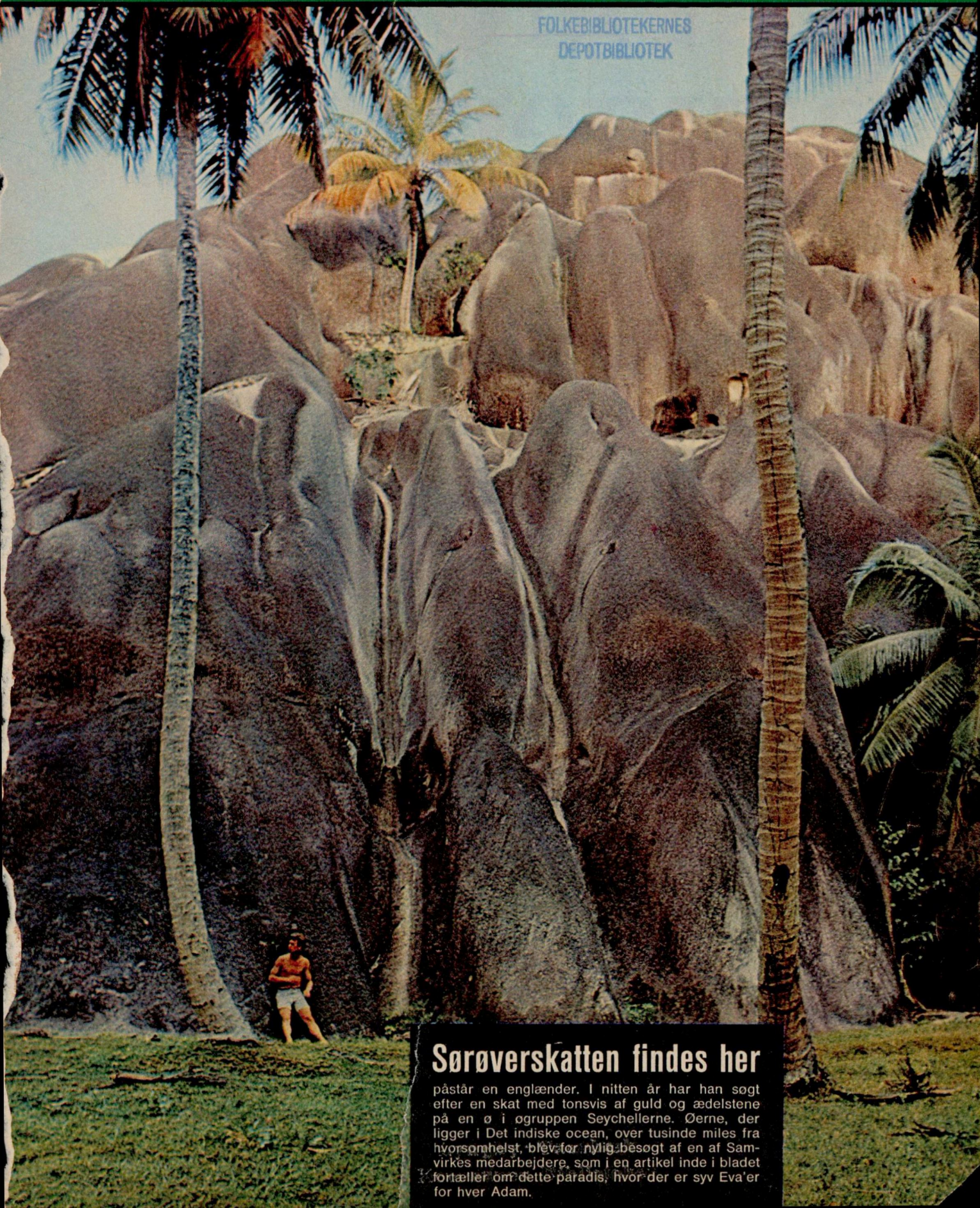

FOLKEBIBLIOTEKERNES
DEPOTBIBLIOTEK

Sørøverskatten findes her

påstår en englænder. I nitten år har han søgt efter en skat med tonsvis af guld og ædelstene på en ø i øgruppen Seychellerne. Øerne, der ligger i Det indiske ocean, over tusinde miles fra hvor som helst, blev for nylig besøgt af en af Samvirkes medarbejdere, som i en artikel inde i bladet fortæller om dette paradys, hvor der er syv Eva'er for hver Adam.

Vi Snevit-brugere ved,

at 2 DVN-varedeklARATIONER er bedre end 1...og at 1 er det mindste, man kan forlange

Konkurrencen indenfor vaskepulver er så hård, at alle midler tages i anvendelse... Derfor holder vi Snevit-brugere os til det eneste sikre:

- DVN-varedeklARATIONER - og Snevit med enzymer giver os hele 2!

Hvad mere kan vi forlange?... Derigennem ved vi, at vi får 2 slags vaskepulvere i eet... og det er mange penge sparet - og den store plasticpose uden lotteri sikrer os tilmed

en fast 15% besparelse! Snevit med enzymer

er både et bio-aktivt vaskemiddel

(fuldt så effektivt, som de specielle)

- og et pragtfuldt storvaskepulver, Danmarks bedste

- det ved vist alle! Er der noget at sige til,

at Snevit med enzymer nu går sin sejrsgang...

fornuften sejrer i det lange løb!

Varedeklaration 1

betyder at Snevit med Enzymer opløser alle vanskelige pletter med blod, sved, madrester, urin o. lign. under iblødsætning og forvask.

Varedeklaration 2

betyder at Snevit med Enzymer er et lavtskumende stor- og maskinvaskepulver, der vasker både hvidt og kulørt blændende rent!

Jagten efter langtidskontrakter

DET er vel ikke så ofte, vi almindelige forbrugere gør os helt klart, hvor stort et arbejde, forretningslivet udfolder for at tilfredsstille alle vore behov – undertiden for vi selv har opdaget, at de eksisterer. Men man vil bestemt ikke glemme det, hvis man en dag går hen og køber et hus.

Stakke af tryksager på entrégulvet og energiske sælgere ved døren og i telefonen vil i lang tid vidne om mange gode kræfters indsats for, at den nybagte husejer ikke skal stå og mangle hverken det mest eller det mindst fornødne. Og man går vist ingen for nær ved at mene, at oliebranchens repræsentanter i dette salgskapløb plejer at placere sig flere tankbillængder foran alle andre.

Den tid er forlængst forbi, da fyringsoliefirmaernes anstrengelser i en sådan situation rettede sig primitivt og ubehjælpsomt mod det fattige mål at sælge så meget olie, der kunne være i tanken eller en vinters forbrug.

Allerede for mange år siden gik det op for oliefolkene, at det var en alt for kortsynet handle måde kun at sælge en mand det kvantum fyringsolie, han havde brug for den fyringssæson. Thi hvad så med næste år? For ikke at tale om næste år igen? Man kunne jo ligefrem risikere, at den nyhervævede kunde begyndte at se sig om efter en billigere leverandør.

For at spare ham for den ulejlighed indførte de private oliekoncerner den praksis helst at tegne flerårskontrakter om olielevering. Allerhelst endda langtidskontrakter, som tinglyses på ejendommen, så også eventuelle senere ejere er bundet i et længere åremål.

OLIESELSKABERNE er villige til at betale for en langtidskontrakt – f. eks. ved at opstille en af deres egne tanke, så husejeren sparer den udgift. Det gælder, så længe han holder sig til det rigtige oliemærke, forstås. I reglen låner han nemlig kun tanken.

Vederlaget kan også have andre former, men fælles for dem alle er, at den favor, husejeren opnår, må siges at være en temmelig beskeden godtgørelse for at binde sig til et bestemt firma i en årrække. Navnlig i en periode med priskonkurrence som den, man oplevede sidste vinter, kan en uopsigelig langtidskontrakt med det „forkerte“ selskab tilmed hurtigt vise sig at være noget af en underskudsforretning.

Når en vare i vore dage skal markedsføres med effekt, altså opnå den størst mulige grad af popularitet, har firmaerne tilsyneladende kun én reklameidé at bruge: *lotterier*. Til gengæld bruges den for fuld udblæsning:

✿ *Repræsentanterne*, der skal afsætte varen til handlende, præmieres med lotterier eller konkurrencer.

✿ *De handlende* lokkes med lodsedler sammen med leveringerne.

✿ *Sælgerne* får lodsedler, når de sælger af varerne.

✿ *Forbrugerne* får lodsedler, når de køber varen.

Der er altså noget til alle.

VARELOTTERIER kritiseres – og med rette. I kritikken må forbruger-lotterierne først og fremmest stå for skud, og de fortjener det. Det har i sommer været en mare for bilejere at købe benzin, for de fik lommerne fulde af billetter, brikker eller bogstaver, hvis de da ikke tankede

Om en husejer alligevel vil foretrække et sådant tøj om benet eller bevare muligheden for at købe olien, hvor den er billigere, er naturligvis en privat sag, når der er tale om et enfamiliehus, som bygherren eller køberen selv vil bo i.

Langt mere betænkeligt er systemet, når den uopsigelige langtidskontrakt tegnes for et større udlejningskompleks. Her er det givet, at det er de senere beboere, som sidder i saksen, mens det ikke er nær så sikkert, hvor den modydelse havner, som olieselskabet har erlagt for at bjærge kontrakten. Det kunne jo tænkes, at byggekonsortiet eller ejendomsselskabet glemte at give beløbet videre.

Vi vil ikke dermed påstå eller antyde, at sådan går det altid. Det afhænger naturligvis i det enkelte tilfælde af indstillingen hos parterne i handelen, og som bekendt er der både gode og onde elementer såvel blandt oliesælgere som blandt bygherrer.

Derfor kan man heller ikke uden videre gå ud fra, at en langtidskontrakt er ufordelagtig for beboerne. Men at den i hvert fald er det i en del tilfælde, kan man nok få sine anelser om, når man ser på de metoder, som visse firmaer tager i anvendelse for at bringe sådanne aftaler i stand.

SÅLEDES røbede en artikel i bladet *Ejendomsmægleren* for nylig, at en del københavnske ejendomsmæglere har modtaget henvendelse fra olieselskaber, der opfordrer dem til mod vederlag at meddele oplysninger om *igangværende* forhandlinger om ejendomssalg. Baggrunden er, hed det i bladet, at man *ønsker sig en leverance og helst en leverance for et langt åremål, der ikke alene binder den første køber, men også senere erhververe af den pågældende ejendom*.

Dette er, som artiklen understreger, en opfordring til at bryde ejendomsmæglerens lovbefalede tavshedspligt. Forhåbentlig kan de fleste ejendomsmæglere stå for fristelsen. Ellers løber de nemlig både en økonomisk og en strafferetslig risiko.

Men alene *forsøget* på at få dem i gyngen tyder jo på, at der for de pågældende olieselskaber er en virkelig betydelig profitinteresse i disse langtidskontrakter. Hvoraf man nok kan udlede, at de er tilsvarende ufordelagtige for de forbrugere, som til syvende og sidst skal betale. Det afslørede bestikkelsesforsøg kan derfor være ganske lærerigt også for andre end ejendomsmæglere.

ved en OK-tank, for der sælger man *kun* benzin.

Men desværre er kritikken, af de lotteriformer, der tager direkte sigte på forbrugerne, så stærkt i forgrunden, at man overser de metoder, hvis hensigt er at „stimulere“ de handlendes og sælgernes interesser for bestemte varer – uanset deres konkurrencedygtighed i øvrigt.

DISSE „underjordiske“ metoder kan være langt farligere for forbrugerne. Den handlende fristes til at fylde sit lager op med en bestemt vare, blot for derved at forøge sine chancer for en gratis Mallorcaferie. Sælgerne kan føle sig pisket til at afsætte en bestemt vare, fordi der vinker en præmie forude.

Den handlendes voldsomme interesse for varer med lotterier medfører, at hans lager forøges unødigt, og dermed også han rentebyrde, mens hans omsætningshastighed tilsvarende forsinkes. I vore dage ønsker alle, at det går modsat – alle, med undtagelse af lotteriarangører, der foretrækker, at handlende og forbrugere styrer rundt efter spillemærker, så opmærksomheden derved tages bort fra det, som burde være eneføgende: varens pris og kvalitet.

Men det er måske også hensigten med lotterierne?

Underjordiske metoder...

Den fyvedrige børnehavemand, Martin Jørgensen, ses på disse billeder i sin gerning i en københavnsk børnehave.

DANMARK har verdensrekord i antal af børnehavemænd – d. v. s. „mandlige børnehavelærerinder“ eller studerende til denne gerning. Alene i år søgte et halvt hundrede mænd optagelse på børnehaveseminarieerne. De fleste af disse skoler har kun optaget enkelte mandlige aspiranter, men på *Frøbelseminariet* i København har en snes unge mænd i år påbegyndt uddannelsen, og ved dette seminarium er antallet af mandlige studerende nu 35-40 – d. v. s. omkring en femtedel af det samlede elevtal.

– Jeg regner med, at vi i løbet af nogle år skal op på, at ca. hver tiende af dem, der her i landet uddannes til børnehavegerningen, er mænd, siger Frøbelseminariets forstander, *Jens Sigsgaard*. Der er nemlig behov for mænd i børnehaverne. I en børnehave på Vesterbro havde 85 procent af børnene ingen far, viser en undersøgelse, og i de københavnske omegnskommuner er det også galt. Her er presset på børneinstitutionerne særlig stærkt. Ca. 50 procent af børnene her har ingen far, da der bliver taget hensyn til de enlige mødre ved fordelingen af børnehavempladserne.

Fadererstatning – som pigerne savner mere end drengene

– Det vil nok virke noget uheldigt, hvis børn opvokser i et for ensidigt kvindeligt miljø, fortsætter forstander Sigsgaard. Hvis institutionsbørn også har lærerinder på fritidshjemmet og i skolen, kan de nok komme til at savne et fadersymbol. Mænd i børnehaven vil ændre miljøet lidt, skabe en anden atmosfære, og herigennem repræsentere noget som børnene savner i et faderløst hjem.

En del af børnehavemændenes funktion bliver at imødekomme dette behov ved at spille en faderrolle. De skal kunne gå ned i kælderen med børnene og hamre og snedkere – men i øvrigt ellers deltage i arbejdet på lige fod med børnehavelærerinderne. Det vil sige, at mændene også skal vaske op og tørre halen på de små.

Her røres der måske ved et ømtåleligt problem. For mens det er helt naturligt, at kvinder vasker og pusler små drenge, ser mange – især ældre – ikke helt så fordomsfrit på det modsatte: at mænd passer små piger. Her har hetzen mod børnelokkere og sædelighedsforbrydere spillet afgørende ind.

Der synes dog ikke at være nogen alvorlig modstand mod mænd i børnehaven. Nogle steder er man endog meget glade for børnehavemændene, fortsætter forstander Sigsgaard. Det er i øvrigt de små piger, der er glædest for manden i børnehaven. Måske har de større behov for en far end en lille dreng.

Modefag

Men hvorfor nu ikke gennemføre ligeberettigelse i sin fulde konsekvens?

– Det kan lyde lidt reaktionært, men der er trods alt mange opgaver i en børnehave, hvor kvinder udfylder rollen bedre end mænd. Generelt kan man sige, at mænd interesserer sig for deres egne børn, men ikke i så høj grad som kvinder synes at interessere sig for børn i almindelighed udtalte forstander Sigsgaard.

Børnehavestudiet er da også lidt af et kvindeligt modefag i disse år. Børnehaveseminarieerne har så mange kvalificerede ansøgere, at halvdelen af pigerne må afvises,

skønt antallet af seminariepladser er øget. I år uddannes ca. 800 børnehavelærere og -lærerinder. I 1970 regner man med at være oppe på 1250.

De unge kvinders interesse for faget må vel navnlig forklares med en ændret indstilling til børnehavelærerindebegrebet, med kvindernes øgede ønske om at få en uddannelse og med forbedrede lønforhold. Tidligere var børnehavearbejde groft underbetalt. Nu er begyndelseslønnen omtrent som folkeskolelæreres.

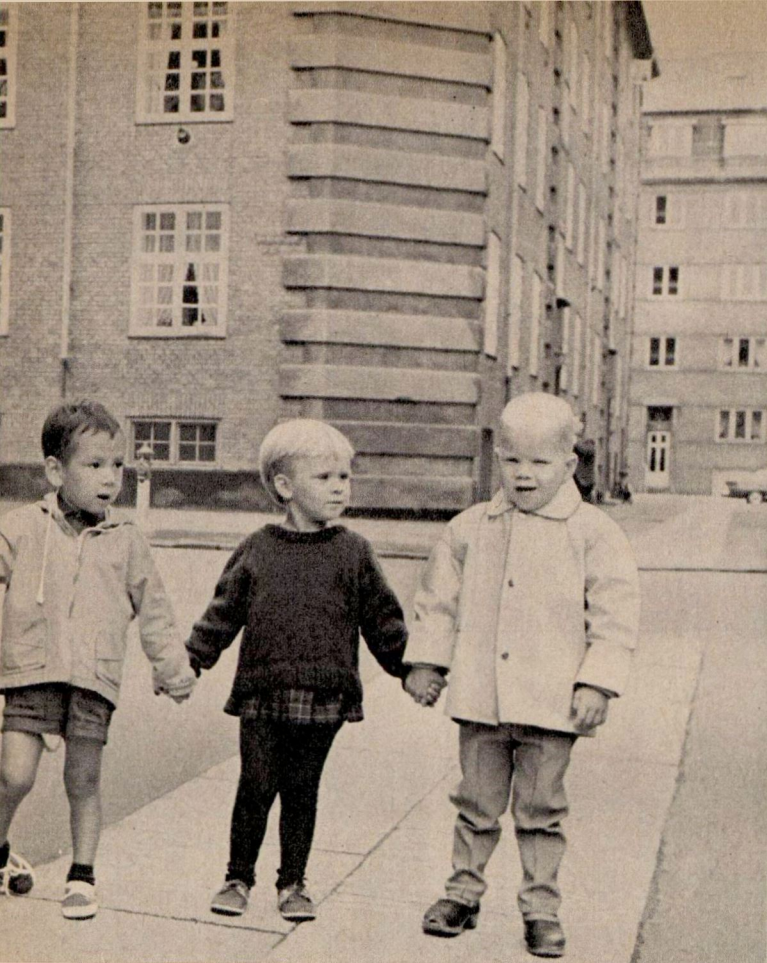
Men hvad får unge mænd til at vælge dette traditionelt feminine fag? Mange af de mandlige børnehaveseminarister har en anden faglig uddannelse i forvejen – spændende fra sømand til elektriker. Her er den forklaring fire af Frøbelseminariets børnehavemænd giver på deres valg af denne gerning:

Fra mekanik, etnografi og kontor til børnehaven

Preben Bundgård, 2. års seminarist og udlært som elektromekaniker:

– Jeg kan tjene mere inden for mit fag, men jeg har valgt en ny uddannelse, fordi jeg interesserer mig for børne-psykologi. Og jeg vil gerne være med til at påvirke børnene.

– Jeg føler mig fuldt ud accepteret blandt mine kvindelige kolleger, og jeg mener, vi skal være fælles om arbejdet i børnehaven. Mændene skal også tørre enden på ungerne og holde dem i hånden, men jeg vil nok synes, at vi skal lege mere med børnene end lærerinderne. Derfor skal vi dog ikke sky det huslige arbejde.

Mange flere børne- have- mænd

Og snart får vi de
første mandlige
barneplejersker

Egne ideer

Peik Hoppe: Jeg har tidligere læst etnografi, men blev ikke færdig. Nu har jeg valgt denne uddannelse, dels fordi jeg selv har to børn, og dels fordi jeg også har beskæftiget mig med psykologi og herigennem fået interesse for faget. Det er jo også en hurtig uddannelse, selv om den ikke har svaret til det, jeg håbede på. Jeg synes ikke, at børnehavefolkene er dygtige nok – uddannelsen er for mangelfuld. Jeg har imidlertid planer om selv at starte en børnehave for at føre mine egne ideer ud i livet.

Anderledes levende

Bjarne Grolin: Jeg har været et halvt år på kontor, og det var uudholdeligt. Så er børnehavearbejdet anderledes levende. Og da jeg altid har været god til at sy og reparere, har jeg vel naturlige anlæg for arbejdet. Dagliglivet i børnehaven må gerne ændres, men jeg mener ikke, at pigerne skal lægge hammer og sav fra sig, fordi der kommer en mand i børnehaven. Begge køn skal tage del i arbejdet – selv om man som børnehavemand nok bliver lidt forkælet. Lærerne siger i hvert fald, at mænd har det meget lettere med ungerne.

Når Bjarne Grolin er færdiguddannet om et års tid, vil han tage et halvdagsjob i en børnehave og samtidig studere. Han har planer om at blive arkitekt – måske med børnehaver som speciale.

Den rette tålmodighed

James Brown, 46 år og født i USA: – Jeg har tidligere taget del i spejderarbejdet i

USA, så jeg er i besiddelse af en rette tålmodighed. Jeg synes godt om den danske børnehaveuddannelse, men det er nødvendigt at læse en del hjemme. Vi får ikke tilstrækkelig viden i klassen. Når jeg er færdig, vil jeg tage et job i en børnehave – og selvfølgelig skal mændene her lave det samme arbejde som kvinderne.

Mandlige barneplejersker i høj grad ønskelige

Det næste område, hvor mændene vil trænge sig frem, bliver som barneplejersker – eller som det hedder med et moderne udtryk: børneforsorgspædagoger af småbørns-linjen. Frøbelseminariet har neop i år dimitteret en børnehavelærer, der er blevet uddannet i Sverige som barneplejerske – vist nok verdens første mandlige barneplejerske.

Men de første mandlige barneplejersker er også på vej i Danmark. Endnu er ingen under uddannelse på de otte seminarier, men de første ventes indmeldt på småbørnsseminariet i Århus til næste år.

– Det er i højeste grad ønskeligt, at der også uddannes mænd inden for barneplejen, siger forstander *Otto Krabbe* fra småbørnsseminariet i Lyngby. Men der er også ved at blive brudt en breche. Hvad skulle der være i vejen for, at en mand pusler om småbørn.

De første mænd har allerede fået ansættelse som barneplejersker, blandt andet på Glostrup Spædbørnshjem. Der er imidlertid tale om mænd, som har gennemgået en anden pædagogisk uddannelse – men det varer ikke længe, før den første mandlige fuldt uddannede barneplejerske springer ud herhjemme.

Andelsforeningernes Gigthospital i Skelskør – „byen med de mange solskinstimer“ – omgives af en stor park, og græsset må hellere end gerne betrædes af de mange patienter.

ER sygdomsbekæmpelse en opgave, som andelsbevægelsen kan og skal engagere sig i? Spørgsmålet melder sig i reglen automatisk, når der tales om *Andelsforeningernes Sanatorieforening*.

På Andelsforeningernes Gigthospital – tidligere kaldet gigtsanatoriet – i Skelskør hersker ingen tvivl. Her har man gennem årene erfare, at de gigtlidelser, som mange – ofte også yngre – må døje med, særdeles vel kan holdes i skak eller helt elimineres på andelsbasis.

Brugsforeningerne var med

Sanatorieforeningen, der oprettedes i 1907 og i mange år bl. a. drev Krabbesholm Sanatorium ved Skive, havde oprindelig viet sine kræfter til kampen mod tuberkulosen, som i samspil med den frygtede kvægtuberkulose navnlig truede landbefolkningen. Men da sanatorieforeningen følte, at denne sygdom tildels var under kontrol, opstod først i trediveerne tanken om oprettelse af gigtsanatoriet. Der udsendtes til alle de tilknyttede andelsforeninger en opfordring om støtte til projektet, og hele 1084 foreninger – fortrinsvis brugsforeninger og andelsmejerier – gik i gang med at indsamle den nødvendige kapital. Da gigtsanatoriet indviedes i 1933, var det landets første og i den næste halve snes år tillige det eneste. Foreningens formand er nu fhv. gdr. *P. Helt Hansen*, Skovlund, og hospitalets daglige ledelse forestås af overlæge *Leif Nyfos* og inspektør *K. Tokkesdal Mortensen*.

GIGT- bekæmpelse på andels- basis

Videnskabeligt arbejde

Nu – 35 år senere – er lokaliteterne på trods af visse udvidelser og forbedringer i 1937 og igen i 1958 begyndt at blive for trange, og foreningen har derfor vedtaget at opføre en ny behandlingsbygning til ca. tre millioner kroner. Bestyrelsen har overladt projekteringen til arkitekterne *Finn Westerby* og *Georg Stæhr* samt til ingeniørfirmaet *Birch & Krogboe*, som alle er fortrolige med kravene til moderne sygehusbyggeri.

Nye og mere pladskrævende gigtbehandlingsmetoder er også trængt igennem i denne periode, og på gigthospitalet i Skelskør foregår nu i samarbejde med medicinalindustrien et betydeligt videnskabeligt arbejde, som fra tid til anden resulterer i nye landvindinger med gigtpreparater.

En skyggetilværelse

Samvirke har besøgt institutionen for at få et indtryk af dens virksomhed. Både inspektør *K. Tokkesdal Mortensen* og gdr. *Jens Christensen*, sanatorieforeningens næstformand, tilkendegav optimistiske forventninger med hensyn til hospitalets fremtid, omend den daglige indsats måske undertiden kan forekomme lidt „henglem“ i den offentlige bevidsthed.

I sanatoriets første år hvilede driften helt på egen økonomi. Omkostningsudviklingen siden krigen har imidlertid uvægerligt bragt staten og amterne ind i billedet, således at langt den største del af driftsudgifterne i dag dækkes af statens sygedagtilskud. På sanatorieforeningens sidste generalforsamling slog formanden til lyd for flere separatoverenskomster med kommunerne, så ethvert ophold på gighospitalet kan blive så godt som gratis for patienten selv, som det er tilfældet med næsten al anden sygehusbehandling. I så henseende forestår dog tilsynsladende endnu et betydeligt stykke arbejde.

Troen flytter bjerge

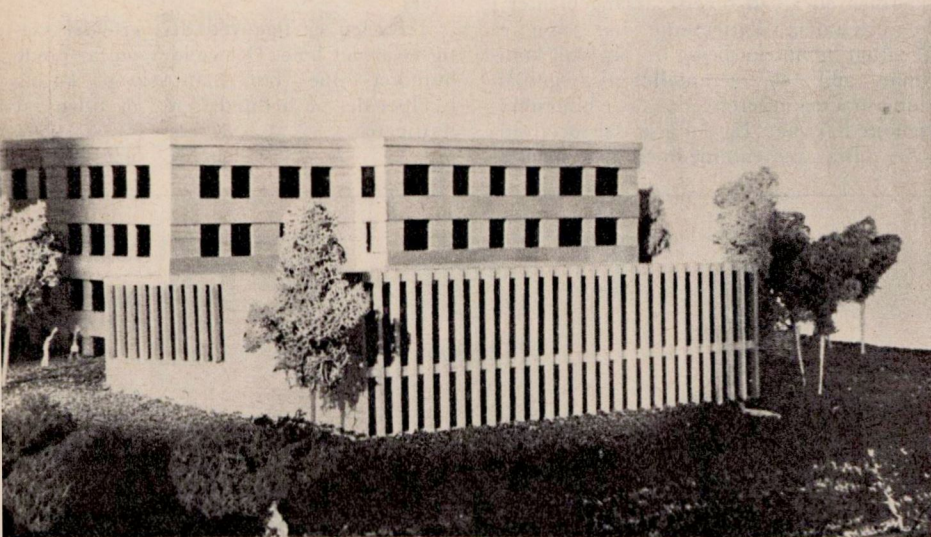
— Vi kan i dag roligt ramme en pæl gennem den gammeldags indstilling, at gigt er noget uhelbredeligt, som man skal lære

– Det er slet ikke så få. Sammenfattende kan man sige, at mens kuren tidligere var sanatoriebehandling, er behandlingen i dag mere hospitalspræget med medikamentel behandling, inklusive det gammelkendte guld* og nyere præparater, fysiurgisk optræning, der yderligere vil blive lettet ved øvelser i det bassin, der tænkes indrettet i den nye behandlingsbygning, samt beskæftigelsesterapi, inklusive revalidering. Navnlig i de sidste 10-15 år er der udviklet metoder i gigtbekæmpelsen, som væsentligt adskiller sig fra de behandlingsformer, vi tidligere kendte, slutter reservelægen.

Nye gigtpreparater

På baggrund af de opnåede resultater skal Sundhedsstyrelsen siden bestemme, om den kan sige god for de enkelte præparater. Resultaterne er også hyppigt udgangspunkt for

*) Guldturen: Den populære betegnelse for behandlinger med indsprøjtninger af sanocrysin og andre guldforbindelser. Som andre tunge metaller salte er guldsaltene giftige, men i små doser ganske uskadelige. Sanocrysinet anvendes som middel mod den kroniske leddegigt.

– Hospitalets samlede gennemsnitlige udgifter pr. sygedag er i dag 71 kroner, hvoraf staten yder de 50 kroner. Et normalt ophold på gigthospitalet varer ca. tre måneder, fortæller hospitalsinspektøren, og i mange tilfælde er det nødvendigt for patienten med mere end et ophold. I 1967-68 behandledes 709 patienter på 49.114 sygedage, hvilket i snit svarer til en belægning på 134 i døgnnet, og det er 100 procent. Ventetiden er ikke des mindre kun fem-seks uger.

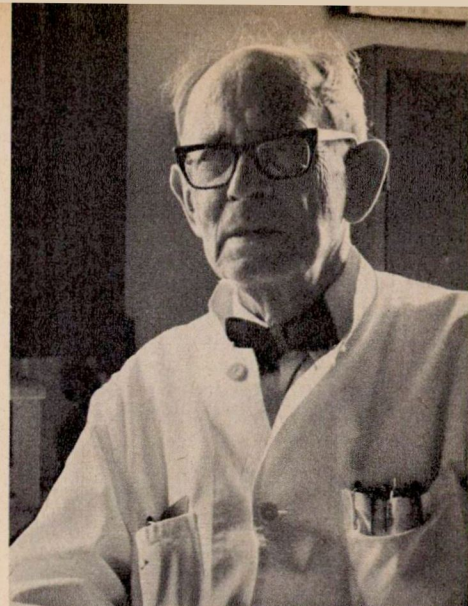
Afdelingen for beskæftigelsesterapi – her er vi ved væven – skal også udvides. Beskæftigelsesterapien indgår nu om stunder som et uundværligt led i behandlingen.

Gdr. Jens Christensen og inspektør K. Tokkesdal Mortensen ved hospitalets indgang.

Forstereservelæge N. C. Lunding: – Store chancer for helbredelse ved tidlig behandling.

afhandlinger. Intet under, at lægepersonalet glæder sig til den nye behandlingsbygning, som vil lette vilkårene for også dette vigtige arbejde.

Solskinsbyen

Da der i sin tid skulle træffes endelig bestemmelse om institutionens placering, stod valget mellem Hørsholm i Nordsjælland og Skelskør. Skelskør „vandt“, blandt andet fordi man statistisk mente at have

fundet beviser for, at netop denne egn havde landets fleste solskinstimer.

For patienterne er det heller ikke uden betydning, at de ofte har lejlighed til at nyde det gode vejr i den prydelige park, der omgiver hospitalet. Om aftenen er her desuden mulighed for adspredelse foran tv-skærmen eller ved diverse arrangementer i foredragssalen. Patienterne har også et ugentligt bibliotekarbesøg fra Skelskør kommunes bibliotek, og antallet af bogudlån vidner om den interesse, den faste bibliotekstjeneste har vakt. En deltidsansat socialrådgiver bistår patienterne med løsningen af

de problemer, som kan være forbundet med indlæggelsen.

For gigtpatienterne er tilværelsen i de smukke omgivelser ved Skelskør sikkert mindre „hospitalsk“ end for patienter ved landets fleste andre sygehuse. Det er let at se, at her er lagt vægt på, at alle skal kunne trives.

Trivselen er lige ved at være det vigtigste af det hele. Det gælder om at holde humøret oppe. Tror man selv på kuren, hjælper det på helbredelsen – og tiden går hurtigere.

OLE MEISNER.

everton - det er den vi kan li' mild og god i piben dagen lang..!

Den færdige mindeplade vises frem.

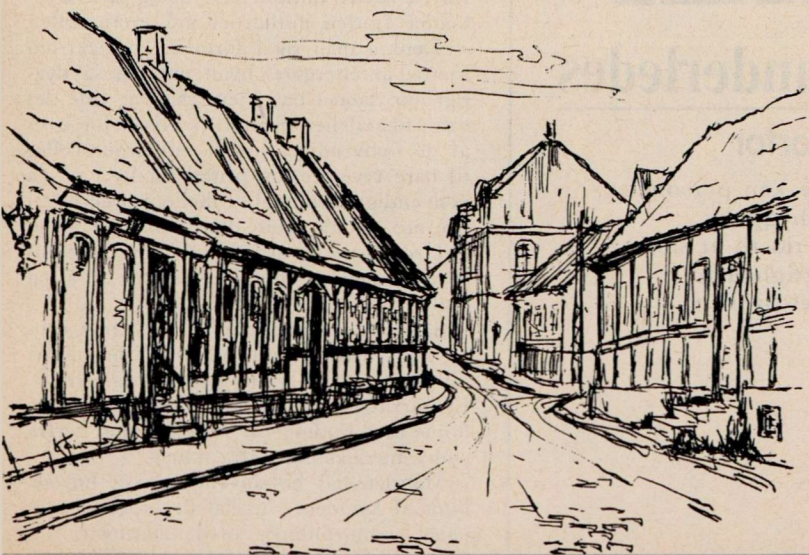
Pioner hædres i sin fødeby

VED Neksø havn ligger brugsforeningen i en rødstensbygning, og netop på dette sted er der mere end halvandet hundrede års tradition for handel.

I en købmandsgård, som i længst forsvunden tid lå her, fødtes for 151 år siden *Hans Christian Sonne*. Han satte sig i sin manddom et udødeligt minde som den mand, der startede den første levedygtige brugsforening i Danmark, og dermed indledte Sonne også brugsforeningsbevægelsens udvikling.

Brugsforeningen i *Thisted*, som Sonne stiftede i 1866, var en håndsrækning til samtidens småfolk. Deres tår havde Sonne lært at kende, da han i barndomsårene færdedes omkring i den idylliske købmandsgård i den lille by.

Beliggenheden af huset, hvor Sonne blev født, markeres nu af en mindeplade, som formanden for FDBs bestyrelse, *Lars P. Jensen*, afslørede den 16. september, uanset at brugsforeningsvirksomheden på dette sted om en tid ophører. Byudviklingen i Neksø har fået ny retning og brugsen flytter med til et stort supermarked, som opføres andet sted i byen. Men der er draget omsorg for, at uanset hvad bygningen skal bruges til, vil mindepladen blive siddende for at fortælle, at her fødtes en af landets store mænd. Bygningen ejes af Bornholms Andels Foderstof-forretning (BAF), en forening, der omfatter hele øen. Den er en af de første danske regionale foderstofforeninger i det hele taget, altså på sin vis også en pioner.

Tegningen af det fortidige Neksø viser gaden ved havnen, hvor Hans Christian Sonne fødtes i købmandsgården, som ses til venstre. Tegningen er af kunstneren Henning Kåie, Christiansø.

Hvad siger lukkelovens vogtere?

HVAD GØR man i *Katrineholm* (i Sydsverige), hvis man ved titiden om aftenen trænger til lidt natmad, og køleskabet er tomt? Man går bare i brugsforeningens *Servus* og køber ind.

Servus har langt mere end natmad. Her er blade og magasiner, papir- og tobaksvarer, hygiejniske varer, sæber. Foruden mad til børn, hunde og katte. Der serveres også læskedrikke, kaffe, te, kager, smørrebrød og varme pølser. Serveringerne indtages stående, for enten det er dag eller aften, er *Servus* en butik, hvor man „lige falder ind“.

Butikken har åbent fra ni morgen til omkring elleve aften.

Både med sit vareudvalg og med det lange betjeningstidsrum er der tale om noget helt nyt. Derfor er vareudvalget heller ikke endeligt fastlagt. Brugsforeningens ledelse mener for eksempel, at et selvbetjeningsvaskeri og et do. renseri bør indlemmes i *Servus*, og nogle forbrugere har ønsket, at der også sidder en „ekspresskomager“ i *Servus*, som på ti minutter kan forsåle et par sko.

Måske skal vareudvalget være endnu bredere og omfatte apotekervarer. I Sverige har man på politisk hold gjort sig tanker om en mere forbrugervenlig fordeling af medicinalvarer end den hidtidige. Og en sådan nyordning passer en butik af *Servustypen* som hånd i handske.

Med sin morsomme sammenblanding af mangfoldige varer er *Servus* blevet godt modtaget af forbrugerne. Simpelt hen er *Servus* det meste af åbningstiden den hyggelig krog, man i gamle dages brugsforeninger havde i form af „sladrebænken“ – blot ikklædt 1968s dragt.

Servus-butikken i *Katrineholm* er endnu en ener i svensk brugsforeningsbevægelse. Men *Servus* er allerede registreret for hele Sverige som betegnelse for en butik med langtidsåbning og et bredt vareudvalg. Når erfaringerne i *Katrineholm* er studeret og fejl er glattet ud, kan en *Servus*-epidemi brede sig over hele landet.

Egentlig er der ikke tale om nogen nyhed. For det er den amerikanske *drugstore*, der er tilpasset svenske forhold. Denne butikstype vil snart gøre sig gældende også her i Danmark. For et par år siden åbnedes den første franske *drugstore* i Paris, hvor der nu er seks. Tilsvarende vil en italiensk levnedsmiddelkoncern nu åbne *drugstores* i Milano, men med et butiksareal, som godt og vel svarer til *Magasin Anvas* stueetage. Italienerne vil i denne blanding af café, bladkiosk, fornødenhedsbutik også sælge alle medicinvarer. Man har i Italien intet apotekemonopol at tage hensyn til.

Det varer næppe længe, før man også her i landet begynder at tænke på *drugstores*. Så får den forbrugervenlige lukkelovs vennekreds noget nyt at tænke på. For uden mulighed for at betjene forbrugerne tolv-fjorten timer i døgnet har *Servus*-ideen ingen betydning.

HVAD SKER DER I EN MAND, -når han ser en kvinde?

KÆRLIGHED VED FØRSTE BLIK... det har digtere skrevet om lige så længe, som digtekunst har været til. Hvad der egentlig foregår i en mand, som ved første øjekast forelsker sig, har været et mindre beskrevet emne. Først i de aller-seneste år er man, på baggrund af lægers, fysikers og kemikers viden om processer i menneskekroppen, begyndt at sammen-stykke et billede af det oprør, som bryder ud i en mand ved hans møde med en kvinde af „hans type“.

Milliarder af nerveceller og hjerneceller sættes i brøkdeler af et sekund i virksomhed. Hjernens foretager beregninger og sammen-ligninger langt hurtigere end den mest komplicerede elektronhjerne kan gøre det. Synet af „kvinden“ får mandens blodtryk til at stige, hans kirtler begynder at udskille hormoner, åndedrættet går tungere.

Lad os tage tingene i rette rækkefølge:

1. akt

Han går på stien langs søen i byparken. Hun kommer fra modsat side. Allerførst registrerer hans øjne hendes ydre, hendes hår, hendes figur og klædedragt, hendes gang. Billederne af alt dette falder på øje-

æblets nethinde. Her sidder et nervevæv, som er langt mere lysfølsomt end den bedste fotografiske film. Nethinden er kun så stor som en tiøre, men alligevel indeholder den som synssansens modtagerstation syv millioner småtappe. På dem fæstnes billedet af den iagttagne genstand – i dette tilfælde kvinden eller dele af hende. Imellem småtappene er der endnu flere millioner småstave, som registrerer alle gråskalaens toner fra hvideste hvide til sorteste sort. Tappe og stave fastholder billedet i en eksponeringstid, der højst er en tredivete-del sekund.

I dette korte tidsrum forandrer stavene og tappene deres kemiske sammensætning og elektriske spænding. Som følge af disse forhindringer opstår signaler, som skal sendes til behandling i hjernen.

Lige så hurtigt som øjnene er mandens hørelse i funktion. Hørelsen bemærker sig lyden af kvindens trin, eventuelt hendes stemme, hvis hun er i selskab med nogen.

Lydbølgerne når i det indre øre til hørenerverne og forvandles her til impulser, der ganske som impulserne fra øjnene skal til hjernen.

Men endnu en sans er vakt til funktion: lugtesansen. Næsen pirres for eksempel af

kvindens parfume. Der skal utroligt lidt til, før lugtesansen registrerer „noget“. Af moskus, der er ingrediens i adskillige parfumer, skal kun bruges 0,000 000 000 003 gram, før det vækker mandens lugtesans.

Første akt af hans møde med hende varede cirka $\frac{1}{30}$ sekund.

2. akt

Anden akt er endnu kortere. Den angår kun transporten af impulserne fra sansernes centre til de tilsvarende centre i hjernen. Forbindelsen udgøres af nervetråde, og herigennem går budskabet med en fart af 132 kilometer i timen. Det betyder 120 meter pr. sekund. Hvis vi siger, at afstanden fra øjnene til synscentret i hjernen er 10 centimeter, bliver transporttiden for budskabet højst $\frac{1}{1200}$ sekund.

Budskabet sendes gennem nervernes ledningsnet på den måde, at én nervecelle meddeler sig til sin nabo. Denne videregiver beskeden i nøjagtig samme ordlyd til sin nabo. Således videre – og i forrygende fart.

3. akt

er behandlingen af budskaberne i hjernen. Meddelelser fra syn, hørelse og lugtesans skal nu resultere i noget positivt eller forkastet – ligesom det sker med utallige andre sanseindtryk, manden registrerer i dagens løb.

I sammenligning med en menneskehjerne bliver selv den mest avancerede elektronhjerne det rene husflidsarbejde. Bag hjerne-skallen er behændigt sammenfoldet et beregningsmaskineri og et uhyre omfattende erfaringsmateriale, der til enhver tid kan trækkes på. Det hele er placeret på et væv, fra én til tre millimeter tykt og som indeholder fjorten milliarder grå hjerneceller.

Tænkte man sig i form af en elektronhjerne at eftergøre, hvad naturen så dygtigt har dannet bag hjerneskalen, ville det være ubetaleligt. Sætter vi prisen for hver af de nødvendige fjorten milliarder celler til bare tyve øre, og prisen for hver af de nødvendige forbindelser mellem cellerne til fire øre pr. stk., kom dette vidunder af en elektronhjerne til at koste et beløb, som udtrykkes med et firetal efterfulgt af atten nuller.

Sanserne meddeler sig til bestemte centre i hjernen. Fra øjnene sendes signalerne således til et center, der ligger i baghovedet. Lydpirringer går til et center, der er på højde med tindingerne, og ikke langt derfra ender meddelelserne fra næsen.

Manden har bogstavelig talt sit hoved fyldt af kvinden. Nu skal de indgåede signaler sammenholdes med erfaringer, der allerede i forvejen er katalogiseret i hjernen.

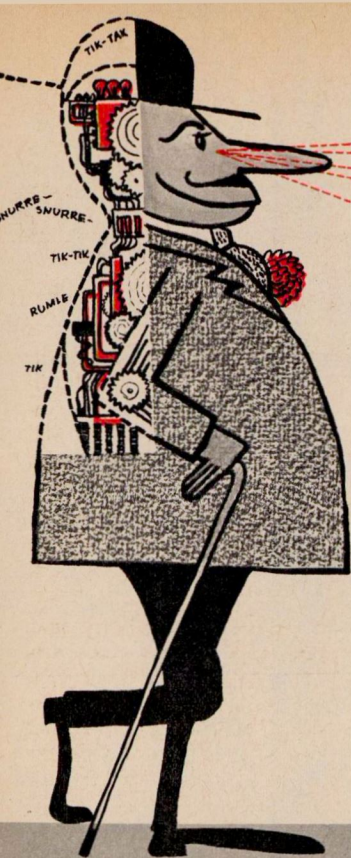
For nu alene at holde os til begrebet

En bank er en bank men Andelsbanken er anderledes

- gå derind, så ved De hvorfor

De vil kunne li' at være her - det samme kan personalet -
og det mærkes! Atmosfæren er hyggelig.
Ekspeditionen hurtig, men altid med tid til et smil.
Venligheden ligger i luften. Dygtigheden
står bag skranken. Sådan er Andelsbanken!

Scenen: stien langs søen i byparken. Majestætisk sejler hvide svaner på søens spejlblanke overflade, i hvilken høje popler spejler sig. Personerne: Han og Hun går hinanden i møde. Hvad er dette indledningen til?

Læsere, som venter en kærlighedshistorie, må vi skuffe allerede nu. Artiklen er en fremstilling af de processer, som fuldautomatisk sættes i gang i en mand ved synet af en kvinde. Og som fuldautomatisk neddæmpes – indtil næste gang.

kvinde har manden opsamlet og katalogiseret et utal af indtryk, lige siden han første gang så sin mor. Senere hen har hans hjerne for eksempel noteret sig tonerne i en kær skolevenindes stemme, parfumedufte og synsindtryk som har forbindelse med den „første store kærlighed“ – samt meget, meget andet. Efterhånden som tiden er gået, er en del af disse indtryk overført på kartotekkort, som rummer beskrivelser af „hans kvindetype“.

I en lynhurtig sammenligningsproces stilles oplysninger fra syns-, høre- og lugtecentre over for de allerede katalogiserede oplysninger. Som resultat af denne sammenligning skal et negativt eller positivt svar fremkomme. Når sammenligningen siger, at kvinden på stien i byparken er milevidt fjern fra det, som er „hans type“, standser al videre bearbejdning af de indløbne oplysninger.

Omvendt, hvis sammenligningen siger: Her er hun! begynder

4.akt

Optakten til fjerdeakten har digtere beskrevet som: aldrig før oplevet af nogen. Ikke desto mindre er det en i lægekunstens annaler fastslået kendsgerning, at den fornemmelse, som nu breder sig i manden, blev beskrevet første gang for nogle tusinde år siden.

Det var den græske livlæge ved syrerkongen Seleukos hof, som iagttog, at kronprins Antiokos forandrede udseende, når hans øjne faldt på den unge stedmoder, faderens anden hustru. Blodet steg kronprinsen til hovedet, han åndede tungt. Han blev overfaldet af hjælpeløshed og faldt i afmagt. Det sidste er tilføjet af historieskriveren Plutarch, som savnede lidt dramatik i livlægens journal. Sagt på mere jævnt dansk: Kronprinsen var „varm“ på sin stedmoder.

Disse symptomer har både før og efter overrumplet enhver mand, der mødte en kvinde, som faldt ind under begrebet „hans type“. Symptomerne forekommer, fordi der i kroppen udløses *adrenalin*.

Det er et ophidselsesmiddel, som kroppen selv fremstiller i form af et hormon. Det sker i binyrerne. Ganske små mængder af hormonet er tilstrækkelig til at fremkalde ophidselsen. Hvis man ville forsøge at opløse ét gram adrenalin så meget, at det lige netop *ikke* foranledigede ophidselse, måtte grammet opløses i seks millioner liter vand.

Som sagt er adrenalin-fremstillingen automatisk gået i gang, efter at sammenligningsberegningen gav positivt resultat. Hypofysen er også trådt i funktion og har beordret det ophidsende hormon i omløb.

Samtidig hermed sender mellemhjernen signaler til mandens „ubevidste“ nervesystem. Signalerne bevirker, at adrenalinen transporteres helt ud i nervetrådenes endepunkter. På denne måde kommer manden ganske kort efter at hans øjne har set kvinden, i en tilstand, som moderne videnskab betegner *stress*. Manden er anspændt.

I denne tilstand begynder mandens hjerte at slå hurtigere og hurtigere. Hans blodtryk stiger, da årene forsnævres. Luftvejene udvider sig, og derfor ånder han tungere. Hans spytafsondring hæmmes, og han bliver tør i munden. Det kan også komme til kramper i maven, fordi adrenalinet hæmmer mandens fordøjelsesorganer i at fungere normalt.

Endelig udvider øjnenes pupiller sig. Rent videnskabeligt er det konstateret, at de udvider sig med atten procent, når der er tale om at se på en for manden tiltalende „pin-up“ af hans type. (En kvindes pupiller udvider sig ved synet af den samme pige kun fire procent).

Nu virker adrenalinet også tilbage på

hjernen og gør manden modtagelig for erotisk pirring. Når det er kommet så langt, lader manden sig forblænde. Det vil sige, at han af de modtagne indtryk udelukker alt, som ikke har med begrebet „hans type“ at gøre. Når digtere beskæftiger sig med dette fænomen slår de lyren og skriver, at „kærlighed gør blind“.

Dette biologiske oprør har, fra starten og lige til *nu*, ikke varet et sekund. Og for at blive i maskinsproget: alt er sket fuldautomatisk. Manden er sig ikke begivenhedsforløbet bevidst. Kun når spændingsgraden overstiger et individuelt fastlagt punkt, træder mandens *bevidsthed* i funktion og skal indkobles i alle de processer, som allerede er i gang.

Når *det* sker, stilles manden over for et krav om at træffe et valg mellem to foreliggende muligheder: enten henvende sig til kvinden eller lade hende gå.

tæppe

I sidste tiltænde (hvad der som bekendt er det aller hyppigste) ebber stormen i mandens legeme ud – lige så fuldautomatisk, som den startede. Fuldautomatisk styret går en fremstilling af et antistof i gang. Det er hormonet *acetylcholin*, som neddæmper den indre ophidselse. Hjerteslag, blodtryk og åndedræt bliver normalt.

Manden aner antagelig ikke det ringeste om den vældige aktivitet, der har været i gang i hans indre. Kvinden passerer ham. *Tæppe*. Forestillingen varede et sekund.

Manden går videre ad stien i byparken. Svanen sejler stadig på søen, og poplerne spejler sig stadig i det spejlblanke vand. Men derhenne, bag det sølvgrå birketræ kommer en kvinde. Hun går manden i møde. Hans øjne falder på hendes skikkelse... og så begynder det hele forfra. Fuldautomatisk.

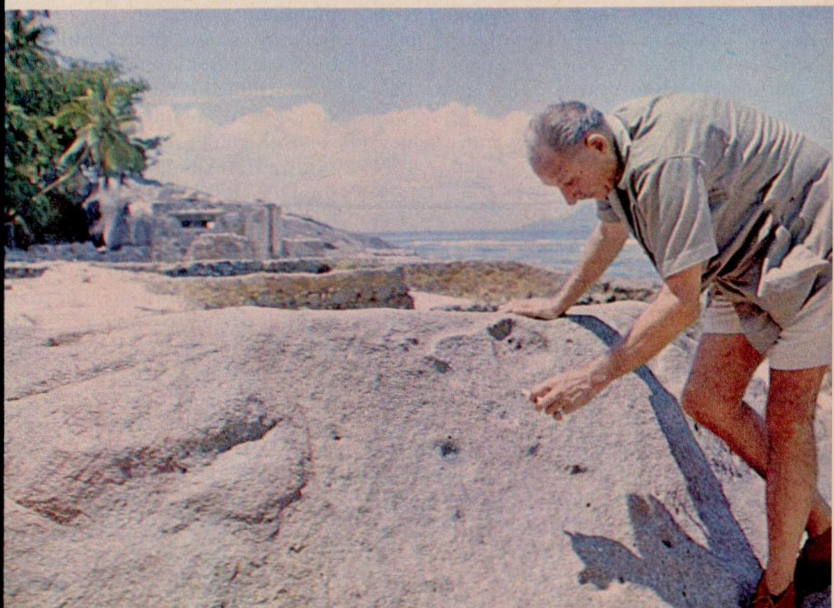

En del af udgravningerne er allerede fyldt med vand.

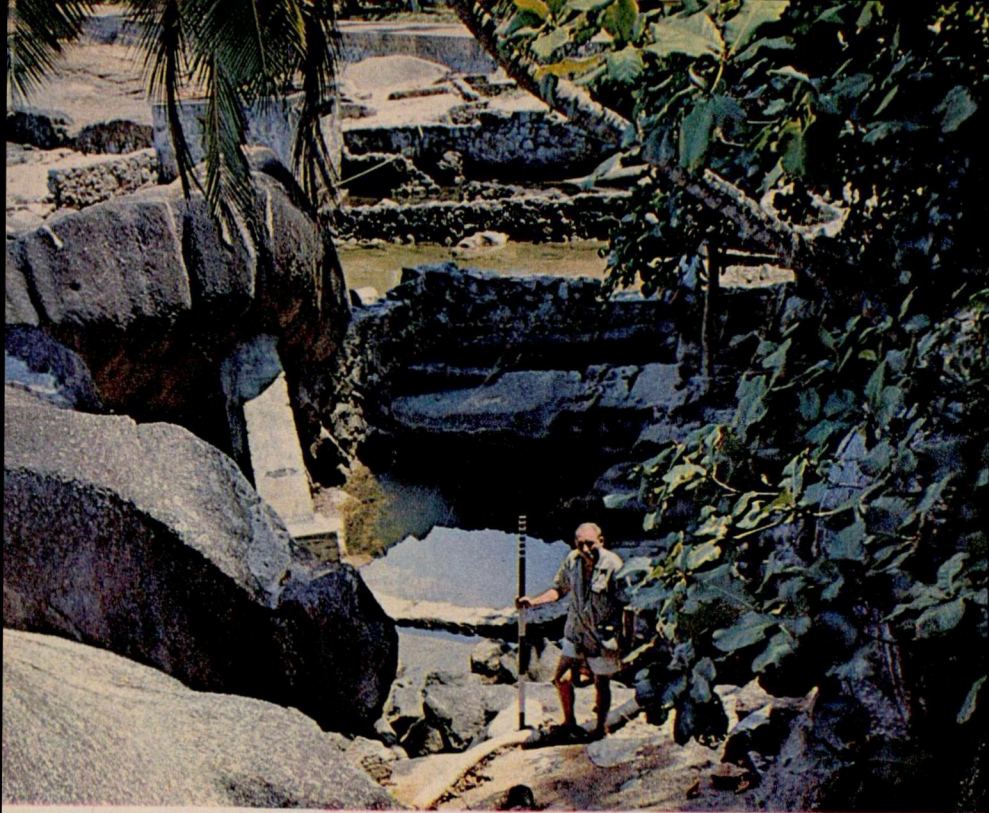
Midt i den tropiske naturrigdom lever de fleste seychelleranere under lignende forhold som denne familie.

**TEKST OG FOTOS:
J. ELNEFF
POULSEN**

Der er også andre eventyrere på Seychellerne end dem, der leder efter søroverskatte. På en af øerne er skotten Bruce McDonald ved at bygge en skonnert til en solo-jordomsejling. På hans „værft“, som ses på billedet, beskæftiges 10 mand. De får 4 kr. om dagen.

Wilkins ved et af de næsten udviskede teg som den gamle pirat indhuggede i klipper for at vise vej til skjulestedet.

TUSIND MIL fra hvorsomhelst

Seychellerne i Det indiske ocean er et af de ensomst beliggende samfund på hele jorden – til alle sider tusinde engelske mil eller mere fra naboerne. En af Samvirkens medarbejdere har besøgt og skildrer her det fjerne ørige, hvis beboere lever i håbet om, at man i den allernærmeste fremtid vil nå frem til historiens største sørøverskat – eller at man vil få anlagt den lufthavn, som skal gøre Seychellerne til et nyt europæisk turistmål med den særlige attraktion, at det er et paradis, hvor der er syv Eva'er for hver Adam.

FOR 85 år siden var den engelske general Charles Gordon – helten fra Khar-toum – på vej til Indien, da han så toppene af en ø-gruppe rage op af vandet. Han ankrede op og blev så betaget af øernes skønhed, at han proklamerede fundet af paradis.

Det var *Seychellerne*, han var kommet til – 92 øer midt i Det indiske ocean, ca. fire grader syd for Ækvator. Sammenligningen med paradis er senere blevet gentaget af adskillige, blandt dem forfatteren *Ian Fleming* („faderen“ til *James Bond*) som dog tilføjede: ... med den forskel, at der i dette paradis er syv Eva'er for hver Adam, og at fristelserne for uskyldige unge karle derfor også er syv gange større.

I hvert fald er der den lighed mellem Seychellerne og paradis, siger pateren på en

af de yderste øer, at alle, der har hørt om de to steder, at hele deres hjerte ønsker at komme der, men kun de færreste kan klare det.

Beboerne plejer at prale med, at de bor 1000 (engelske) mil fra hvor som helst. Og det er bogstavelig talt rigtigt. Hovedøen *Mahé* ligger godt 1600 kilometer fra den nærmeste havneby *Mombassa* på den afrikanske kyst og henved 3000 kilometer fra *Bombay* på den anden side oceanet.

Der er ingen flyveplads på øerne. Eneste

Der er syv Eva'er for hver Adam på Seychellerne. Normalt tager damerne sko på, når de kommer til byen, men det forudsætter, at de har nogen...

Ja, husk at købe en ny forsyning Frangancia cerutter (det er kedeligt at sku' være to om én cerut!). Frangancia — den milde, prisrigtige cerut med cigarens herlige fylde og velsmag — er rullet af udsøgte sumatra, java og brasil-tobakker.

Frangancia
— en cerut for mænd,
piger kan li' ...

Æske à 10 stk. 8.10
Kasse à 25 stk. 20.25
Kasse à 50 stk. 40.50

BRUGSEN

forbindelse med omverdenen er rutebåden mellem Afrika og Indien. Med måneds mellemrum ankrer de op uden for Seychellerne og sender forsyninger samt enkelte passagere ind over revet i småbåde.

Mahè er den eneste ø af gruppen, som har en by: Port Victoria. Her bor henvend 12.000 af de i alt 47.000 indbyggere på Seychellerne.

Selve byen er en broget forestilling af falde færdige træhuse og blikskure. Hvor den begynder og hvor den ender, vil være umulig for tilkomme at finde ud af. Den lokale befolkning er imidlertid ikke i tvivl om bygrænsens beliggenhed.

— Se på pigerne, når de om morgenen vander til arbejde i byen. Du vil se dem komme bærende med deres sko på hovedet, for at spare på læderet. Der hvor de standser op for at tage skoene på, der begynder byen, sagde en englænder, som havde betragtet dette skuespil i 31 år.

Klokken slår to gange

Seychelleranerne er et roligt folkefærd. De bor i deres træhuse, der er bygget på stolper og tager tilskikkelserne i den rækkefølge, de kommer. Tiden synes at passere hen over hovedet på dem. Men nu er stærke kræfter i den lokale råd mobiliseret for at gøre øboerne bekendt med tiden, de lever i. Som en begyndelse har man indrettet klokken på katedralen, så den slår to gange. Først for hver fulde time — og to minutter senere en gentagelse, blot for det tilfældes skyld, at nogen skulle have overhørt de første slag ...

Grundstammen i befolkningen er efterkommere efter 50 franske familier og deres 200 slaver, som blev sat i land i 1768 da Frankrig annekterede Seychellerne. Indtil da havde øerne kun været tilholdssted for pirater. Siden kom en håndfuld kinesere og et par indere, da der viste sig mulighed for handel. Ligeledes er her efterkommere af officerer fra den engelske hær i Indien, som på deres vej hjem til Storbritannien aldrig nåede længere. Og af søfolk, som rømmede fra deres skibe for at nå ind til skønhederne på stranden.

I dag er befolkningen derfor racemæssigt en regnbue i farver, der dækker alle nuancer fra kulsort til nordisk farveløshed. Når et barn kommer til verden på Seychellerne, spørger man ikke, om det er en dreng eller en pige, men — hvilken farve har barnet?

Flugten fra paradiset

Seychelleranernes afslappede livsform og Seychelpigernes skønhed er berømt fra Suez til Singapore.

— Ah, skal du til Seychellerne, sukkede en sømand, som jeg traf over et glas øl ved en bar i Mombasa. — Derovre kan du købe et helt bundt bananer for fem cent, og få en pige for hver banan!

Det var nu ikke helt sandt. Et bundt bananer koster 10 cent på Seychellerne ... men resten stemmer!

Bortset fra kærlighed lever befolkningen mest af kokosnødder (eksport af kopra til Indien), vanilla og saltet fisk samt salg af skjolde fra de gigantiske skildpadder, man finder på øerne.

Beskæftigelsessituationen er anstrengt. Kun en ud af ni har fast arbejde. En arbejdsuge indbringer omkring 60 kroner til mandlige og 40 kroner til kvindelige arbejdere, hedder det officielt. Det forhindrer imidlertid ikke, at man på øerne som La Digue og Silhouette kan se kvinder plukke vanilla fra sol står op, til sol går ned, for en dagløn, der er mindre end 50 øre.

Denne situation har medført en masseflugt af mandlige arbejdere — fortrinsvis til Austr-

ien. Heraf forholdet 7-1 mellem Eva'er og Adam'er.

Mændene, som ikke kan påberåbe sig fast arbejde, insisterer på at de er fiskere, men nogen særlig aktivitet synes de ikke at lægge for dagen – heller ikke, når det gælder gifter-nål. Af hver 100 børn, der fødes på Seychellerne, kommer de 43 til verden uden for ægtekab.

Det bekymrer i nogen grad øernes katolske kirkefolk, men med sædvanlig sans for realiteterne har de taget visse forholdsregler. Kun ægtefødte børn kan blive døbt om søndagen. Andre må henvises til hverdage, og børn „uden ædre“ nægter man helt at holde over dåben.

– *Det er en rent praktisk foranstaltning, be-dyrede en katolsk pater. Vi vil undgå at halv-brødre gifter sig med halvsøstre...*

Den vidunderlige frugt fra Edens have

Tre gange om ugen er der bådforbindelse til de omkringliggende øer. Ingen turist på Seychellerne må snyde sig selv for et besøg på *Praslin*, som general Gordon udpegede som det oprindelige hjemsted for Edens have.

Hans teorier bygger blandt andet på den idé, at det ikke var et æble, Eva fristede Adam med, men en meget sjælden frugt i form af en tvillingkokosnød, som kun gror på den ene ø, og ikke kendes andet steds i verden.

Frugten, der har omtrent samme form som en kvindekrop og omtrent samme størrelse, vejer 20-30 kilo. Den betegnes som et botanisk vidunder og var kendt i Indien, længe før nogen havde sat fod på Seychellerne. Nogle stykker skyllede op på de indiske strande, og man gav dem navnet *Coco-de-Mer* – kokosnød fra havet. Man mente, at frugten kom fra et rigt under havet et sted i Det indiske Ocean.

I Indien opstod en hel kult omkring denne frugt. Man gav den plads i templer, og tilbad den som et særligt frugtbarhedssymbol. Man fandt ud af, at kødet ikke alene havde særlige erotisk stimulerende egenskaber, men var et brugbart lægemiddel mod alle sygdomme. Det neutraliserede enhver forgiftning og lægede ethvert sår.

En østrisk kejser skal i 1600-tallet have budt 4000 guldstykker for et enkelt eksemplar. Da man fandt voksestedet i 1768, røg priserne midlertid ned. I dag kan man købe en *Coco-de-Mer* på Seychellerne for omkring 15 kroner.

Konkurrent til Mallorca?

Lige siden franskmændene annekterede øerne, har de tjent som et effektivt opbevaringssted for politiske ballademagere. Mange afrikanske høvdinge med selvstændighedsdrømme, arabiske sheiker med revolutionære tilpøjeligheder samt ex-konger fra alverdens lande har levet i en slags husarrest her – blandt dem ærkebiskop *Makarios* af *Cypern*, om hvem det fortælles, at han blev så begejstret for øerne, at han før hjemrejsen og overtagelsen af styret på *Cypern* sikrede sig en grund på Seychellerne.

– *For alle tilfældes skyld, skal han have sagt!* – *Makarios'* palæ bor nu en dansker, sønderjyden *Knud Augustinus*. Han har boet på Seychellerne i fem år som direktør for et større engelsk firma, der har sat sig for at puste nyt liv i en noget tyndslidt seychelleransk økonomi.

– *En af mulighederne er turisme, siger han. Vi planlægger en flyveplads på Mahé. Går disse planer igennem vil Seychellerne kun være seks timer fra London – og hvem vil så tage til Mallorca, når paradiset ligger lige om hjørnet?*

– Der er 92 øer at vælge imellem. Man kan få en ø helt for sig selv. Det vil blive den helt rigtige væk-fra-det-hele ferie, bedyrer *Augustinus*.

Alle tiders sørøverskat

Men indtil flyvepladsen er en realitet, vil pigerne stadig bære deres sko på hovedet for at spare på læderet – og troligt træde til side, når den franske konsul passerer dem i sin *Rolls Royce* på en luksuøs morgentur ad de 23 kilometer som udgør øens totale vejnet.

Om mens ø-boerne vandrer afsted til en hård arbejdsdag og et kummerligt udbytte et sted i plantagerne, vil de drømme om *Le Grande Trésor* – den store sørøverskat. Den er indbegrebet af enhver seychelleraners drøm. På det lokale sprog kaldes den slet og ret „skatten“ – ikke at forveksle med *les petites trésors* – småskattene, som med mellemrum graves op af jorden.

Enhver seychelleraner har et stænk af piratblod i sig. Fra barnsben har de lært beretningen om den store *La Buze* – som befolkningen populært kalder den franske pirat *Le Vasseur*. De ved for sikkert at *La Buze* bragte lasten af 200 tons purt guld og ædelstene til Seychellerne, og selv småbørn på Seychellerne kan gøre rede for de enkelte klenodier, som skatten rummer.

I mere end tresindstyve år har de med stadig større forventninger fulgt den fantastiske jagt på skatten. Nu sætter de deres lid til „den mærkelige englænder“, der på nittende år graver ved koralrevet.

For 4 milliarder af pavestolens guld

For nylig meddelte denne englænder, den 55-årige tidligere storvildtjæger *Herbert Reginald Cruise Wilkins* sine kompagnoner, at han befinder sig lige lukt over skatten. *Gåden er løst, siger han, og kun et ingeniørarbejde er tilbage, før tyve tons i purt guld og ædelstene kan bringes op i dagslyset.*

Udregnet efter dagens ordinære guldpris anslås skattens værdi til over 4 milliarder kroner, men hertil kommer juvelerne og affektionsværdien af de enkelte klenodier. Det er forståeligt nok, at spændingen er på bristepunktet, også blandt de øboere, som ikke har noget direkte med *Wilkins'* foretagende at gøre. 40 pct. af fundets værdi vil nemlig tilfalde kronkolonien, og det er dog immervæk en slags penge for et samfund med 47.000 indbyggere og et indkomstniveau, der går helt ned til 50 øre i dagløn.

Hidtil har skattejagen kostet over en million kroner, som tildels er tilvejebragt ved tegning af aktier, der gik som varmt brød over hele verden. Men hvordan har *Wilkins* kunnet interessere folk i fjerne egne for sit foretagende? Og hvorfor synes ingen på Seychillerne at være i tvivl om, at skatten er nedgravet netop der?

Først og fremmest foreligger der et historisk materiale. Gennem arkiver på øen *Mauritius* og i *Paris* er det lykkedes at følge *Le Vasseur* til øerne, hvor han kan have nedgravet sin skat i ro og mag, da de dengang var ubeboede.

Om denne pirat ved man, at han oprindeligt var en højtstående officer i den franske flåde. Han slog sig på piratvirksomhed først i *Vestindien* og fra omkring 1720 i Det indiske Ocean. Sit største kup blandt mange gennemførte han i 1723, da han bordede et portugisisk skib, med hvilket ærkebiskoppen af *Goa* var på vej til Europa medbringende tyve års kirkeskat – 200 tons i guld og ædelstene – bestemt for Vatikanet i Rom.

Man fandt senere ud af, at sørøveren besad et kort over en ukendt øgruppe fire grader syd for Ækvator i Det indiske Ocean – altså Seychellerne. Han skal have tilbragt fire år her. Hvorfor han kun menes at have nedgravet 20 tons af de 200 tons guld på dette sted, forklarer de kyndige ikke nærmere.

La Buze klarede sig lige til 1730, da han løb i armene på et fransk krigsskib ved øen *Reunion*. Inden aften var den sidste af hans mænd hængt fra skibets rå. Sørøverchefen selv blev forhørt med alle midler i et halvt år, men røbede ingen af sine hemmeligheder – heller ikke sit skatteskjul. Da han endelig blev hængt, skal han fra skafottet have kastet et kort ud blandt tilskuerne og råbt: *Find gullet, hvem der kan.*

En gåde på græsk

Kortet forsvandt på mystisk vis fra arkiverne, men dukkede op kort efter år 1900, da *Mrs. Berthe Savy* påbegyndte en serie udgravninger på Seychellerne. Hun var i besiddelse af det originale kort, som fra hende overgik til en norsk kaptajn *Gulvog* og fra ham senere til *Vilkins*. Denne havde i sin ungdom studeret græsk mytologi og identificerede hurtigt kortet som et kryptogram bygget over nøgleordet *Lad Jason lede dig*. Ud fra dette fandt han på de i kortet opgivne positioner det ene tegn efter det andet, alle refererende til stjernerbilleder og græsk mytologi. Trods intriger, voldelige overfald, trusselsbreve og pengevan-skeligheder er han stadig trængt nærmere frem mod skjulestedet, indtil han nu mener at stå lige på toppen af den store skat.

Når – eller hvis – *La Buze's* guld kommer for dagen, vil det uden tvivl være den største sørøverskat, der er fundet på Seychillerne. Men ingenlunde den første.

Alle på Seychellerne kan fortælle om den-gang denne eller hin gravede sin skat op.

Der var for eksempel *Jules*. Ingen husker hans fulde navn. *Jules* var af myndighederne sat til at holde skik på folkene på øen *Deroches*. Men en dag i 1936 fik *Jules* pludselig hjemvé. Han havde fundet en skat – en kiste med guldmønter. Det vil sige, egentlig var det slet ikke *Jules*, som fandt rigdommene. En af hans folk havde fundet en jernkæde nedgravet i sandet. Han havde fulgt kæden et stykke ud i vandet, men måtte opgive, da bølgerne blev for høje. Om aftenen fortalte han hændelsen til *Jules*. Denne ventede så til næste dag, hvor han sendte alt mandskabet ind på øen for at samle kokosnødder. Selv gik han ned til stranden, fandt kæden og fulgte den ud til revet, hvor han opdagede, at der var en jernkiste bundet til kæden.

Jules døde i midten af halvtredserne i Frankrig efterladende sig en betydelig formue.

Om der er beretningen om den fattige kinesiske sømand, som en aften pludselig stak hovedet ind i den engelske klub, hvor øens honoratiors var forsamlede, og bød på en drink.

Før værten var kommet sig af sin forbauselse og kunne bede stodderen om at forlade etablisementet, smed kineseren tre guldstykker på bar-disken.

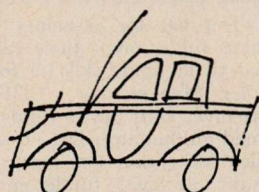
Senere blev han et agtværdigt medlem af klubben. Han havde om morgenen, da sønen var for hård til fiskeri, givet sig i lag med at fælde nogle træer til tømmer. Og der under træet fik han øje på, hvad der skulle vise sig at være syv krukker, alle fyldt til randen med guldmønter.

Sådan går historierne om skattefund på Seychellerne videre, alt imens de fattige øboere drømmer om gullet og hvad de vil bruge deres andel til, når mændene dernede kommer op fra udgravningerne og bebuder fundet og dermed en ny, lys og lykkeligere fremtid.

Kun *Wilkins* selv tumler ikke med sådanne planer.

– *Le Vasseur har givet mig alt, hvad jeg kunne ønske, siger han. Æren ved slutteligt at have løst gåden og slået den 200 år gamle knark, er løn nok for mig.*

moderne forsikring til de rigtige priser

Bilforsikring
- særrabat efter 2 år

85⁰⁰

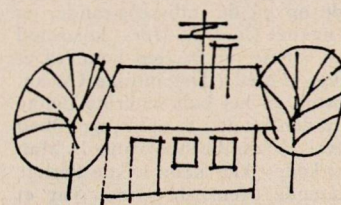
Fra 85 kr. til 120 kr. i kvartalspræmie (alt efter hvor De bor) for ansvars- og kaskoforsikring for personvogne under 800 kg egenvægt og med kun 250 kr. selvrisiko på kasko alene. Dette tilbud om særrabat står åbent for Dem, blot De har kørt 2 år uden at belaste Deres kaskoforsikring – ansvarsskader tæller ikke med. Efter kørsel med særrabat i 3 år gives automatisk en yderligere præmie-sættelse – ekstra særrabat.

Husstandsforsikring
ansvar og indbo

57⁰⁰

For denne årspræmie dækker MLUs husstandsforsikring brand-, tyveri- og vandskade på Deres indbo til en værdi af 40.000 kr. plus ansvarsforsikring for hele husstanden med indtil 450.000 kr. for skade på personer og indtil 100.000 kr. for skade på ting.

Villaforsikring
med Insekt- og svampeskade

90⁰⁰

i årspræmie for MLUs nye villa-forsikring, der sammen med bygningsbrandforsikringen dækker så at sige enhver skade på Deres hus (også garage og udhus) samt hus- og grundejeransvaret. Denne pris (eller 60 kr. uden insekt- og svampeskade) gælder étplanshuse indtil 151 m² bebygget areal eller indtil 91 m² i anden hustype. Garage og udhus tæller ikke med ved præmieberegningen.

- en fordel for Dem

1-årige forsikringer

Samlingen af danske ordensdekorationer, der ses på hosstående billede, blev venligst fremlagt for vor fotograf i De kongelige ordeners kapitel. Derfor kan en så uhyre sjældent uddelt orden som elefantordenen indgå i billedet. Den ses øverst til venstre, kæden omslutter bryststjernen. Tilsvarende ses storkors af Dannebrogordenen øverst til højre med bryststjerne. I billedets midte insignierne til kommandør af første grad, nemlig korset, der bæres i halsbånd og derunder det andet kors, som samtidig bæres på brystet. Til venstre ridderkors af første grad, der bl. a. kendetegnes af rosetten i sløjfen. Ridderkors af Dannebrogordenen ses til højre, det er korset med sløjfe, således som det uddeles til kvinder. Forneden til venstre fortjenstmedalje (der uddeles i guld eller sølv), forneden til højre medaljen ingenio et arti.

Kors og bånd og stjerner

750 riddere
om året

fanten. Denne orden er indstiftet allerede i 1400-tallet, længe før nogen dansker personligt havde mødt en elefant. Christian V omskrev ordenens statutter i 1600-tallet, og de blev senest revideret af Frederik IX i 1958, da det blev resolveret, at også kvinder kunne tildeles ordenens insignier.

Det var næppe svært at få denne beslutning gennemført i ordenskapitlet, hvor der er kvindeligt flertal. Forinden var dronningen såvel som de tre prinsesser blevet elefantriddere, prinsesserne endog en måned før deres mor.

Elefantridderne placeres i første rangklassens første geled og skal tiltales som *ekscellenser*. Nyeste udgave af hof- og statskalenderen nævner 65 elefantriddere. Prins *Richard* fik dog ved brylluppet i februar både prinsesse *Benedikte* og elefantordenen og er altså nr. 66. Ældst i selskabet er den nuværende svenske konge, der har over 65 års anciennitet som elefantridder.

DET MÅ VÆRE klart, at der skal *meget* til, før man bliver elefantridder. Lettere går det med at blive et eller andet af dannebrog. Der er nemlig seks grader. Højest rangerer *storkommandører*. Dernæst følger første klasse med *storkorsriddere*. I anden klasse kommer *kommandører* (to grader), i tredje klasse *riddere* (to grader). Sidst i kolonnen kommer – som et levn fra en tidligere gradinddeling – *dannebrogsmænd*.

Men ordenskapitlet har endnu mere at dele ud af: *fortjenstmedaljer* foruden medaljen *ingenio et arti* (geni og ånd).

Der er ingen grund til at miste håbet om „noget i knaphullet“, hvis man ikke har set sit navn i lister over nyslåede riddere. Der er andre tegn end ordenskapitlets at sætte på brystet. Ministerier, styrelser og halv-officielle institutioner har sammenlagt mere end fyrrer hæderstegn eller erindringsstegn at dele ud af.

DET ER nu mærkeligt. Chancen for, at en dansk borger af de ridderkorsbærende årgange får en orden, kan anslås til 1:466. Chancen for at vinde i den store gevinst i sjette trækning er umådelig meget mindre, kun 1:250.000. Det skulle være let at blive ridder af dannebrog, og alligevel er mange knaphuller tomme...

Gennemsnitlig fordeles *hver* arbejdsdag året rundt *tre* ridderkors til den danske befolkning. Dog er ordensbyger, ligesom andre byger, noget højst uregelmæssigt. En enkelt dag i 1967 uddeltes ikke færre end 30 ridderkors. I løbet af september 1967 uddeltes ridderkors fire gange, ialt 37 kors. (Opgørelserne er foretaget med Hof- og Statskalenderen som grundlag, og herfra er artiklens øvrige oplysninger taget).

Sandt at sige uddeles ridderkors i vore dage med rund hånd. I de gode, gamle dage, da alt var anderledes, gik en hel provinsby bagover af benovelse, hvis et ridderkors faldt ned på en fremstående borgers kjoleopslag. Idag – så hører man egentlig kun: – Nå, også *ham*.

DET BETYDER dog ikke, at ridderkors kastes i grams. De tildeles tværtimod gennem et apparat, der er noget af det højtideligste, vi har her til lands.

Ordener hører nemlig hjemme under *De kongelige ordeners kapitel*, oprettet i 1808. *Præses*, altså formand for kapitlet, er kong *Frederik*. Han kan i øvrigt, bedre end nogen anden dansker, tale med om ordeners byrde. Kongen vil være tyngt af omkring seks pund dekorationer, hvis han en enkelt dag tog alle sine 41 ordener, stjerner og medaljer på.

Ordenskapitlets „bestyrelsesmedlemmer“ er dronningen, tronfølgeren og kongelige prinser. Som *ordenskansler* (hvad i for-eningsproget vel kan oversættes til forret-

ningsfører) er prins *Henrik* for nylig tiltrådt. Desuden er der (af borgerlig herkomst) en ordenssekretær, en ordensskatmester foruden en ordenshistoriograf, en våbenmaler, en juveler og en revisor.

DE MANGE gode kræfter skal holde styr på kors og stjerner. De *uddeler* forøvrigt slet ikke ordener, nej de *optager* medlemmer i institutionen – altså kapitlet – og *tildele* derefter de nye medlemmer det ydre udtryk for optagelsen, altså korset eller stjernen.

„Bestyrelsen“ skal f. eks. sørge for, at kun de allerfineste bliver riddere af ele-

DANNEBROGORDENENS oprindelse for-
taber sig i historiens mørke. Man
hældte længe til den antagelse, at
ordenen var grundlagt af *Valde-
mar II*. Denne konges minde hol-
des endnu i hævd blandt dannebrogriddere
på den måde, at det for ordenens højeste
dignitarer er obligatorisk at bære ordens-
kæde på kongens fødselsdag, der (måske
bekendt?) er 28. april. Det står dog histo-
risk mere fast, at Christian V i 1600-tallet
bragte system i den gamle orden, skrev dens
statutter og indførte en klassedeling. Denne
blev ændret et par gange i 1800-tallet. I
1951 blev det bestemt, at kvinder også på
dette område var ligeberettigede med

mænd. I 1952 blev dannebrogordenens klas-
sesystem senest ændret.

Højst i dannebrogordenen rangerer stor-
kommandører. De er alle fyrstelige. Det vil
sige, at vi andre højst kan drømme om at
komme i *storkorsriddersnes* gruppe. Den er
for tiden på 32 foruden en række udlæn-
dinge (hvor af den ene er prinsesse Mar-
grethes svigerfar).

Der er 147 i næste gruppe: *kommandører
af første grad* – foruden en del udlændinge.
Den meget eksklusive kreds består af poli-
tikere, diplomater, højeste statsmeds-
mænd foruden fremtrædende forretnings-
og organisationsfolk. Andelsudvalgets da-
værende formand, proprietær *Søren Over-*

gaard fik denne hæder i 1962. To kvinder
findes nu i selskabet: departementschef
Agnete Vøhtz, der fik korset i 1965, og som
to år senere fik selskab af højesteretsdom-
mer *Bodil Dybdal*.

Noget bredere er gruppen af *komman-
dører*. Den omfattede ved opgørelsen dog
kun 462 danske og en del udlændinge.

I sammensætning ligner de to grupper af
kommandører hinanden. Ialt er komman-
dørerne et udsnit af landets mest fremtræ-
dende personligheder – når man ser bort fra
de, der *ikke* vil modtage ordener.

I 1952 BLEV, ligesom kommandørerne,
dannebrogridderne delt i to klasser:
ridder af første klasse og *ridder*. (Man
undgår taktfuldt at bruge betegnelsen
„anden klasse“). De dekorerede kan
tydeligt se forskel på de to slags kors, vi
andre kan næppe skimte den.

I løbet af de seksten år er der uddelt
over 1400 førsteklases ridderkors, altså om-
kring 90 pr. år. Den kvinde, der længst har
stået på listen over disse riddere, er direktør
i sygekasseevæsenet, *Alice Bruun*, som kom
ind i selskabet i 1954. Hun har fået selskab
af andre kvinder, men i forhold til mænd
er kvinder lige så underrepræsenteret i dan-
nebrogordenen som i folketinget.

Der er over 6000 *riddere af dannebrog*.
Listen over dem er et katalog over indfly-
delsesrige personer i statstjenestens grene
og i etaternes højere etager over personlig-
heder i kirke, kunst, kultur, i organisationer,
i undervisningen. Vel at mærke personer,
der vil modtage ordener.

Ældste dannebrogridder fik sit kors i 1899
af Christian IX, den nuværende konges
oldefar.

Hastigheden i ridderkursuddelingen sy-
nes nu at være omkring 600 om året. Det er
bemærkelsesværdigt, at der i ordenens år-
hundredgamle historie var en pause på 2½
år i ordensuddelingen. På grund af besæt-
telsestidens særlige forhold blev der ikke
uddelt ridderkors mellem 27. august 1943
og 14. maj 1946.

Fra 1808 til 1952 uddeltes dannebrogs-
ordenens „sølvkors“, og som en selvstændig
dekoration synes det efter listerne i hof- og
statskalenderen især at have været uddelt
til tjenestemænd i de lavere grader.

Systemet for ordensbelønninger har der-
for tidligere set sådan ud: lavere tjeneste-
mænd: sølvkors, højere: riddere, højeste:
kommandører, allerhøjeste: storkors. I vore
dage er systemet ændret på den måde, at
der nu er to grader af riddere og to grader
af kommandører.

ORDENSKAPITLET har en høj udmær-
kelse, som *ikke* er en orden. Det er
fortjenstmedaljen i guld. Den sy-
nes oftest givet til personligheder i
kulturlivet eller i det sociale arbej-
de. Forstander *J. Th. Arnfred*, Askov, er en
af de kun *nitten* personer, som bærer denne
dekoration. Skuespillerinden *Clara Pontop-*

det bedste ved ferien

- er de billeder, man henter med hjem. Derfor fortjener Deres
dias en MAJOR PROJEKTOR! De to nye medlemmer af
MAJOR-familien, MAJOR HANDY og MAJOR DE LUXE
er begge udstyret med fornem, uhyre skarpttegnende optik
og Jod-Halogen-lampe - det giver uovertruffen lysstyrke!

MAJOR DE LUXE

fuldautomatisk projektor med fjern-
kabel til indstilling af billedskift og
-skarphed. Objektiv: 2,8/85 mm. Den
kraftige Jod-Halogen-lampe - på 24
v/150 watt - gør MAJOR DE LUXE
projektoren velegnet til brug i selv ret
store lokaler.

MAJOR DE LUXE til 5×5 cm og
standardmagasiner. Fuldautomatisk -
tilslutn. for lydbånd - knap til alm. og
fuld lysstyrke. Incl. fjernbetjeningskabel
og lampe.

kr.698

MAJOR HANDY

er halvautomatisk, men har samme
skarpttegnende objektiv - 2,8/85 mm -
som MAJOR DE LUXE. Det er nemt
at indstille, så De får klare og skarpe,
store billeder. Jod-Halogen-lampen er
så kraftig - 12 v/50 watt - at Deres
dias kan projiceres op til 1 m's bredde.
MAJOR HANDY til 5×5 cm og
standardmagasiner. Halvautomatisk.
Prisen er værd at lægge mærke til -
incl. lampe koster
MAJOR HANDY
kun

kr.298

BRUGSEN

pidan er også medlem af det meget eksklusive selskab, og hun er desuden eksempel på, at medaljen blev givet til meget fremtrædende kvinder i de år, da dannebrogordenens alene var mændenes område. Da kvinder fik adgang, var Clara Pontoppidan blandt de første kvindelige kommandører.

Den samme medalje bæres i sølv, med eller uden spænde, det sidste afhængig af bedriften, for hvilken medaljen er uddelt. Flest „spænder“ fortæller om ekspeditioner i Grønland eller arktiske egne. På denne måde kommer atten dristige grønlandere med i hof- og statskalenderen.

Uden spænde synes fortjenstmedaljen i sølv oftest uddelt for tro tjeneste til tjenestemænd i laveste grader eller for indsats i socialt arbejde.

Den sidste medalje, ordenskapitlet uddeler, er medaljen *ingenio et arti* (geni og ånd). Dens bærere er sangere, skuespillere, dansere, forfattere. I egenskab af det sidste er *Julius Bomholt* kommet på listen. Med i selskabet er dog også en fransk ambassa-

dørfrue, der vist nok hverken har sunget eller danset eller skuespillet.

MEN ét er at få en orden. Noget helt andet er at finde en lejlighed til at bære prydelser. Først må man lære at bære den. Det hedder f. eks. i regulativet, som er skrevet i 1959 (men for flere paragraffer synes uændret siden Christian Vs dage): ordener skal sidde i én vandret række på venstre side af brystet, således at den inderst længst til højre værende orden ikke kommer til højre for midten af brystet...

Når dekorationerne efter denne anvisning langt om længe er kommet „i water“, skal man også tænke en del på *lejligheden*. Ordener kan nemlig kun bæres: når man sammen med kongen, dronningen eller tronfølgeren er i selskab, hvor gallatøj kræves. Desuden: ved audienser, ved kirkelige handlinger, ved gallaforestillinger i Det kongelige Teater. Det kan ikke give noget stort slid på dekorationerne. Som trøst tillades

derfor, at man bærer ordener ved visse familiefestligheder. De specificeres ikke, men tilladelsen skal nok betyde, at man kan tage korset på til sin datters bryllup, men ikke til en familiefrokost hos svoger Arne.

Til alle andre lejligheder, hvor der kan bæres ordener, må miniaturerne i brug. De skal sidde vandret ganske som beskrevet for de store ordeners vedkommende. Og her kan man passende indføje som vejledning for de cirka 750, som i de kommende tolv måneder bliver slået til ridder, at det i dekoreredes kredse anses for „god tone“, at ægtefællen (altså som regel konen) forærer sin gemal miniaturen til den orden, han har fået af kongen. Det betyder et indhug i husholdningspengene på 128,50. Miniaturen kan antikvarisk købes for omkring det halve. Men her skal man passe på. De *rigtigt* indviede ved nemlig, at den uddelende konges initialer står i dekorationen. Og de ved også, at Christian X ikke forærede ordener bort i dåbs- eller konfirmationsgave.

Frikadeller

- med pandesauce surprise

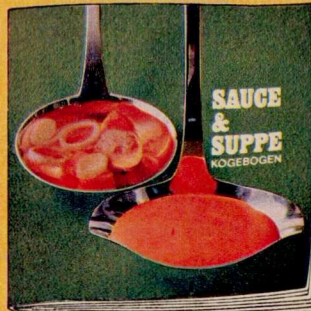
PANDESAUCE SURPRISE

til frikadellerne

Til 4 personer skal De bruge:

- 2-3 spsk smør
- 100 g dåse-champignon
- 1 dl vand
- 1 MAGGI TERNING
- 1 dl champignonsaft fra dåsen
- 1 spsk mel
- 1/2 dl fløde
- et strejf sukker
- eventuelt lidt kuler

Brun smørret let og svits afdryppede champignonskiver heri ■ Tilsæt vand og en MAGGI TERNING, samt jævning rystet af champignonsaft og mel og til sidst fløde ■ Pisk i saucen til den koger ■ Smag til med salt og peber ■ Passer også godt til f. eks. krebinetter, koteletter, kalveschnitzler og stegt fisk.

Opskriften er hentet fra den nye SAUCE OG SUPPE KOGEBOG, som De kan købe hos Deres handlende for 2 kroner. (vejl.)

MAGGI

Kraft og fylde - til sauce og suppe

ET INDUSTRIELT KUNSTSTYKKE:

VIDSTE De, at fra de friske, modne grøntsager høstes og til de ligger i dåser eller i Danefrost-pakninger, er der i normal produktion kun gået fire timer?

Det er et eksempel på industriel storproduktions fantastiske effektivitet, når den er rationelt planlagt og højtudviklede maskiner gør arbejdet.

Hvad sker der i de fire timer?

På marken høstes og tærskes (bælges) ærterne. Hvordan en sådan maskine opfindes og derefter fungerer er for mig volapyk, men det er en radios og et fjernsyns indretning nu også.

Men jeg så resultatet, da lastbiler, fyldt med bælgede ærter, svingede ind foran Svendborg Konserveres store fabrikk-haller.

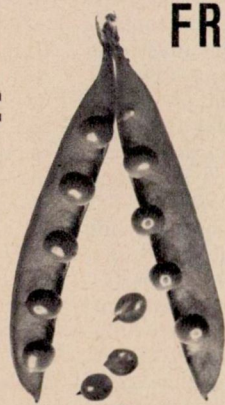
Fra vognene suges ærterne op i vældige beholdere, hvori de skylles, og hvor de sidste smådele af bælg og plantedelesies fra. Fra beholderne falder grøntsagerne ned på lange transportbånd, der kører dem til vægten, hvor de vejes af hensyn til afregningen med deres dyrker.

Derefter sorteres ærterne på store sigter med huller i de størrelser, som Dansk Varedeklaration har fastsat for ærter, der skal betegnes som *fine*, *mellemfine* eller *søde*.

Efter sorteringen glider ærterne på brede transportbånd forbi en række skarpsynede kvinder, der har en fænomenal øvelse i at opdage en misfarvet grøntsag eller en forvildet plante. De fjernes, og det er den eneste gang ærterne er i svag berøring med menneskehænder under produktionen. Fra transportbåndet suges de op i store beholdere, hvori de blancheres i ca. tre minutter. Nu kommer laboratorieassistenterne til og tager stikprøver til brug for en enzymprøve. Denne oplyser om ærterne er gennemblancherede. Når det er i orden, skal ærterne i en saltopløsning, hvor de overmodne ærter på grund af deres vægtfylde synker tilbunds og fjernes. Vel ude af saltopløsningen, skilles grøntsagerne veje. Nogle skal på dåse og andre fryses til Danefrostærter.

Frysningen sker i den kæmpemæssige nye flowfreezer, som Svendborg Konserver har anskaffet i år. I den hvirvles ærterne rundt i *fyrre graders kulde* i ca. 4 minutter. Så er de gennemfrosne og triller ned i store papirsække, hvorfra de senere pakkes i kartoner. I kølerum med 25 graders kulde falder ærterne endelig

FRA MARKEN TIL DÅSEN PÅ 4 TIMER

til ro – fire timer efter at de stod på marken.

Dåseærterne fordeles på dåser i de tre sorteringer: *fine*, *mellemfine* eller *søde*. Lage hældes over, og dåserne lukkes og stemples med kode, der oplyser, hvornår grøntsagerne er kommet på dåsen. Alt dette sker fuldautomatisk. Dåserne samles i vogne, som køres ind i kæmpeautoklaver, der hver rummer cirka to tusinde dåser. Her autoklaveres (henkoges) ærterne. Når dåserne er afkølet, bliver de etiketteret.

Og hvad sker der så?

Fra Svendborg Konserveres går ærterne til FDBs centralafdelinger, hvorfra de efterhånden aftages af brugsforeningerne. Det betyder, at nye udgifter til transport, lagerleje, reklame m.v., skal lægges til produktionsprisen.

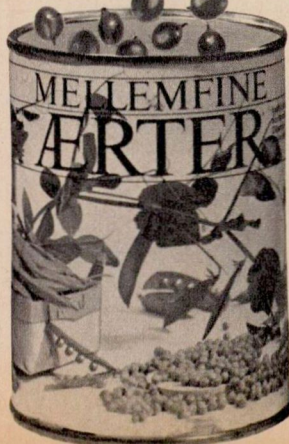
Er det egentlig ikke ufatteligt, at forbrugeren kan tage for eksempel en stor dåse mellemfine grøntsager (580 gram brutto) fra brugsens hylde og kun give 2,42 for den?

For at vise, at det virkelig er et kunststykke at pakke en dåse ærter til denne pris, har vi mere os med at lave dette lille, hjemmestrikkede regnestykke:

I år var den billigste pris for friske grøntsager i bælg cirka 1,65 pr. halvt kilo. For de penge fik man cirka 150 gram ærter. Nettoprisen blev 11 kroner pr. kilo. I dåsen med de mellemfine ærter er der 380 gram ærter netto. De koster 2,42. Kiloprisen for et kilo grøntsager i dåse er altså 6,37.

Naturligvis betaler industrien ikke samme kilopris for ærterne, som vi gør i detailhandelen. Alligevel er det forbloffende, at en kvalitetsvare kan leveres grydeklar til den pris.

Al respekt for det kunststykke.

Hvor prisbevidst har jeg været?

* Nu har FDBs teafdeling fundet ud af at sætte en etiket på de pæne dåser med te 66, som oplyser hvilken kvalitet, den indeholder. Med den mangler vægtangivelse så man kan se, hvor prisbevidst man egentlig har været ved at købe en større portion.

– E. J. D., Gieve Strar

* FDBs teafdeling fandt hurtigt ud af, at der naturligvis også bør være vægtangivelse på tedåsen. Næsten emballageoplæg vil være for

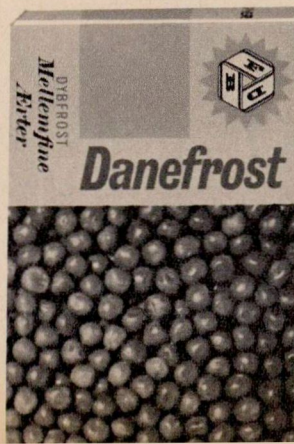

synet med nettovægt (25 gram), pris (7,95) og kilopris (31,80), samt sidste salgsdato. Denne er med mest hensyn til Brugsen. Dato og mærkning sikrer den rette omsætningsrytme.

Te 66 i 100 gram pakninger koster 3,15 (kilopris 31,50). Besparselsen ved ikke at købe teen i dåse er kun halvtreds øre. Til gengæld får man den smukke tedåse.

Brugsen har (eller kan skaffe) te 66 i etkiloposer til 27,35. Har man købt en te dåse, betaler det sig godt at købe et kilo te ad gangen. Den store pose opbevares i tætsluttende beholder, for eksempel en kagekasse, og så hældes teen efterhånden over i tedåsen.

* En læser fortæller, at hun får stor ros for sin private teblandning. Hun køber et kilo te 66 og en dåse Twinings Earl Grey te (til 10,65 for 227 gram). De to tesorter blandes godt, og resultatet er en meget velmagende te med Earl Grey teens pikante smag. Sandsynligvis kan Earl Grey kun fås i de store brugsere, i Comus og i Kvickly. Det samme gælder FDBs andre sorter af Twinings teer.

Gaver med pris på...

* Vi får tit breve fra læsere, der skriver, at i brugsen og i HB findes der så mange udmærkede gaveideer, men på flere af dem er prisen trykt i et med emballagens dekoration eller anden tekst, og kan derfor ikke fjernes. De synes, det er kedeligt at give en gave, som prisen står på, og spørger, om det ikke kan ændres.

* Nej, det kan det ikke. Og det skal forbrugeren heller ikke ønske sig. Den faste prismærkning på chokoladevarer, kaffe, diverse husholdningsartikler og konserver, betyder en billigsgørelse af varen. Det er ikke helt ubetydelige beløb, den almindelige prismærkning koster. Så hvor det lader sig gøre, går man mere og mere over til den faste prismærkning på dagligvarer.

Forbrugeren sparer derved penge og orienteres let om varens pris, som altid står meget tydeligt. Og de kan være

sikre på, at varens pris er helt rigtig. Det er da i øvrigt en fin idé at forære også gode brugsvarer væk. Gør det egentligt så meget, at den, der modtager gaven, kan se, hvad den har kostet? Man ved det så nogenlunde i forvejen. Det, der tæller, er dog mere glæden over, at nogen tænker på én med en velvalgt gave, end hvor mange penge, gaven har kostet.

Deciderede gavevarer som Koldingfabrikkernes smukke chokoladeæsker er forsynet med perforeret prismærkning for at prisen nemt kan fjernes. De almindelige små prismærker er også lette at fjerne. Et hjørne løsnes med en negl, og prisen trækkes af.

Hvis prisen absolut skal skjules, kan det ved juletid lade sig gøre at klistre julemærker over. På andre årstider kan f. eks. forskellige velgørenhedsmærker, fredsmærker og lignende bruges. De er som regel pæne at se på, og samtidig støttes et godt formål.

TIL NEGLENS PLEJE

Velplejede negle er ikke ensbetydende med lange, lakerede negle. På husmoderhænder ser det nærmest helt forkert ud i det daglige.

Velplejede negle er først og fremmest rene negle, filede (bedre end klippede) i passende længde. Neglens halvmåne fremhæves mest muligt ved at holde neglebåndet på plads. Det kan gøres med varmt sæbevand, neglepind og vat og god tid. Har man travlt, er den lille nyhed, Cutipen, en hurtig og effektiv hjælp.

Cutipen er en slags negle-fyldepen med en flydende, blødgørende creme, som ved et tryk på pennen afsættes i en dråbe på neglen. Cremen fordeles over neglebåndet med Cutipens spids, som også bruges til at skubbe neglebåndet ned med. Der følger brugsanvisning på dansk med Cutipen. Fås i brugsen til 10,00.

Til lakerede negle er der i den pæne POP-serie kommet neglelaksfjerner med olie til en pris af 3,75 for 100 ml.

Dejlige gryder

PYROFLONBELAGTE gryder og pander har den fordel, at de er meget lette at gøre rene, fordi maden „slipper“ pyroflonbelægningen. Desuden har de en god varmefordelende virkning, så der skal megen ihærdighed til at få maden til at „brænde på“. Hvis ulykken alligevel sker, løsnes påbrændingen hurtigt, når gryden har stået i blød i kort tid.

Brugsen og brugsens magasiner har længe haft pyroflonpander og -gryder til både el og gas. Når Forbruger-Nyt vender tilbage til dem igen, er det fordi gryderne fås i en ny model.

Gryderne er (som sædvanligt) af højpoleret aluminium udvendigt og pyroflonbelagt indvendigt. De er forsynet med bakelit-ører eller -skaft. Grydernes bund og side forenes i en

behagelig rundning, som teknisk er en grydes bedste udformning. Der følger et fladt bronze-farvet låg med hver gryde, og det har forsænket bakelitknop. En- og to-liter gryderne er med skaft, mens gryder til tre, fire og seks liter har bakelitorer. Grydernes pris varierer efter størrelsen fra 26,85 til 47,50.

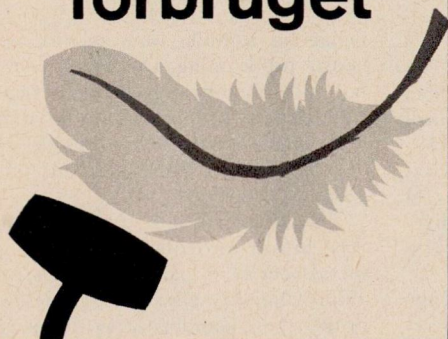
Til sådanne belagte gryder og pander må der ikke bruges ridende redskaber som piskeris, metalskeer eller pandeknive. Derimod kan en almindelig træ- eller plast-grydeske udmærket bruges. Som pandekniv og tildels som piskeris har brugsen en let, skeformet, gennembrudt pandekniv af nylon med aluminiumskaft til 3,65. Den er specielt fremstillet til pyroflonbelagte pander eller gryder eller redskaber med tilsvarende belægning. Da kniven er gennembrudt, er den også velegnet til lettere piskning på panden eller i gryden.

BRUGSFORENINGS- BAGERI PÅ GRØNLAND

Den nu fireårige brugsforening i *Nanortalik* agter at udvide sin butiksbygning med et bageri. Når projektet er gennemført, vil brugsen med et varesortiment, der også omfatter frisk brød, kunne hævde sig ved siden af de fleste „syddanske“ brugsforeninger, for ud over HBs bagerier har kun ganske få brugsforeninger leveringsmuligheder i denne branche. Projektet i *Nanortalik* realiseres med lånydelser fra Den grønlandske Erhvervsstøttefond og fra sparekassen *Bikuben*, der nu også driver virksomhed på Grønland.

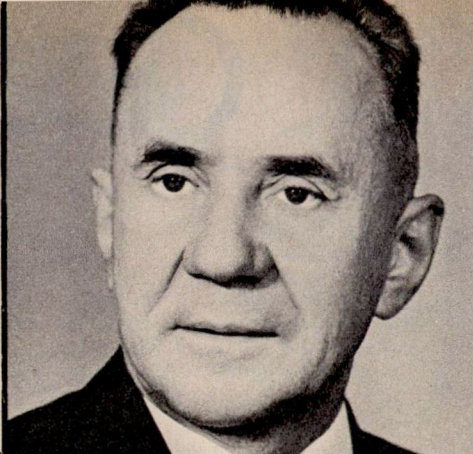
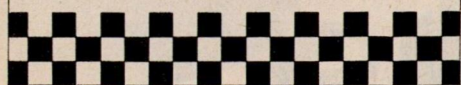
**- sådan
kan De
nedsætte
benzin-
forbruget**

Mådeholden gas

Giv mådeholden gas ved acceleration – og ikke mere, end hvad der er nødvendigt for at opnå den ønskede hastighed. En alt for hidsig nedtrampning af gaspedalen forbedrer ikke bilens acceleration, men forøger derimod benzinforbruget.

God tur!

Fra brugsforeningerne til Sovjetunionens top

I Sovjetunionens kurs frem mod et mere forbrugervenligt samfund spiller brugsforeningerne en betydelig rolle. Og hvis den bliver endnu større end hidtil, kan det tænkes at hænge sammen med, at regeringschefen *Alexej Kosygin* selv har gjort sin entre i samfundslivet gennem brugsforeningerne.

De første praktiske og teoretiske færdigheder i handel og omsætning lærte *Kosygin* nemlig, da han fra 1921 til 24 var elev på brugsforeningskolen i Leningrad. Derefter blev han uddelt i en brugsforening i Sibirien og senere hen ansat i fællesforeningens områdeledelse for Sibirien. I 1930 forlod *Kosygin* brugsforeningsbevægelsen, men arbejdede fortsat med forsyningsproblemer, først i den statslige tekstilbranche, senere hen som leder af dette organ (tekstilminister).

Derefter blev hans kurs mere og mere politisk præget, indtil han i 1964, ved *Krustjofs* fald blev unionens regeringschef.

NYE MÆND I ANDELS- BANKENS DIREKTION

Efter næsten tredive år i Andelsbanken, heraf de sidste fjorten år som den ene af direktionens to medlemmer, forlader direktør *P. Krogh* ved årsskiftet sin stilling ved aldersgrænsens indtræden.

Ved denne lejlighed udvides Andelsbankens direktion til at omfatte tre medlemmer mod hidtil to. Administrerende direktør cand. polit. *Kr. Møller* fortsætter i denne egen-skab, og som nye medlemmer af direktionen optages direktør *Sv. A. Andersen*, hidtil Andelsbankens i Haderslev, samt direktør *Kjeld Knudsen*, hidtil leder af bankens afdeling i Hjørring.

Fra nytår er de hidtidige underdirektører *S. Westy Sørensen* og *G. Heeholm* udnævnt til vicedirektører, mens kontorchef *Laurids Kemp* samtidig er udnævnt til underdirektør.

REVISION AF REVISIONEN

REGNSKABSCENTRALERNE (ved FDBs centralafdelinger) fører regnskab for hovedparten af vore brugsforeninger. Med hyppige og regelmæssige udsendelser af regnskabet i årets løb, ledsaget af regnskabskonsulenternes vejledning til forståelse af regnskabet, tal, er der ingen tvivl om, at brugsforeningernes folkevalgte ledelse, såvel som uddelerne har et højest effektivt hjælpemiddel i ledelsen af deres foreninger.

Men et er regnskab at føre, et andet regnskab at efterse. Regnskabscentraler er ikke revisionsvirksomhed. Denne kontrolfunktion varetages enten af folkevalgte revisorer eller også er kontrollen af vedkommende forenings generalforsamling overdraget til Revisionstjenesten for danske andelsselskaber.

Hvor en forening er tilmeldt både regnskabscentral og revisionstjeneste og gennem kædetilslutning får besøg af driftskonsulent, kan der tænkes visse „overlapninger“, som man inden for FDBs ledelse mener må kunne undgås, bl. a. for at billiggøre systemerne. I denne anledning har der været ført en række drøftelser om en rationalisering af de forskellige former for bistand, og der vil på grundlag heraf blive gennemført forskellige ændringer.

Især vil de små brugsforeninger kunne høste fordel af forenklingen, som derfor behandles som et led i arbejdet i det for kort tid siden nedsatte arbejdsudvalg for de små brugsforeninger. Herfra kan der forventes en indstilling, formodentlig med det resultat, at betalingen for revisionsarbejdet vil kunne nedsættes.

Der er lagt mere i Philips...

Prøv Philishave 3 på Deres glatte ansigt

Sæt Philishave 3 på den hårdeste af alle prøver - prøv den lige efter at De **har** barberet Dem. De vil se, at De måske nok var nybarberet, men ikke hvad Philips kalder glatbarberet.

Philishave 3 går helt tæt på, tager selv det vanskeligste skæg og passer til alle hudtyper.

Prøv Philishave 3 gratis hjemme i 14 dage.

- og er De ikke tilfreds, får De pengene igen fra Philips.

Philishave 3 Special

kr. 128,-

Philishave 3 de luxe

kr. 150,-

Philishave 3 universal
(batteri og lysnet)

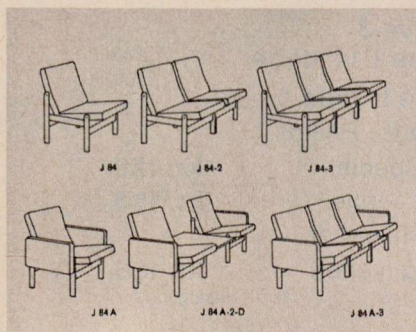
kr. 198,-

(Vejl. udsalgspriser)

PHILISHAVE • 3

Bygge hygge...

Sofa J 84 A-3, længde 198 cm . . . kr. 1290,00
 Sofa J 84 A-2-D, længde 198 cm . . . kr. 1050,00
 Sofa J 84 . . . . . kr. 359,00

Additionsmøblerne er tegnet af arkitekt Jørgen Bækmark, og de udføres i røgfarget eg eller teak. Stolene leveres med eller uden armlæn, og de kan sammen med bordpladen kombineres til større eller mindre sofæer og siddegrupper. Priserne er inklusive betræk.

MØBLER

ALBERTSLUND
Roskildevej 45

ÅRHUS
Vesterbro Torv

AALBORG
Skalborg

HOLSTEBRO
Hostrupsvej 9

ODENSE
Østerbro 41

VORDINGBORG
Marienbergvej 90

VEJEN
Arnfredvej

FDB-MØBLER
fås gennem Brugsen

Den efterhånden velkendte gavlreklame for Tuborg med Erik Henningsens svedende og korpulente mand, skal males op igen, så man kan se, hvad det er. Midtjysk kunstforening har bedt Tuborg tage affære.

Murens mænd i Brande bruger HUSGAVLENE SOM STAFFELI

MURENS MÆND er malerne Poul Agger, Henrik Flagstad, Kaj Führer, K. Bjørn-Knudsen, Leif Ahm Jepsen, Anders Kirkegård, Hans Chr. Rylander og billedhuggerne Frederik Rostock og Flemming Sørensen. MÆNDENE – og damerne – „BAG“ MUREN er bestyrelsen for Midtjysk Kunstforening, størsteparten tilflyttere på Brande-egnen.

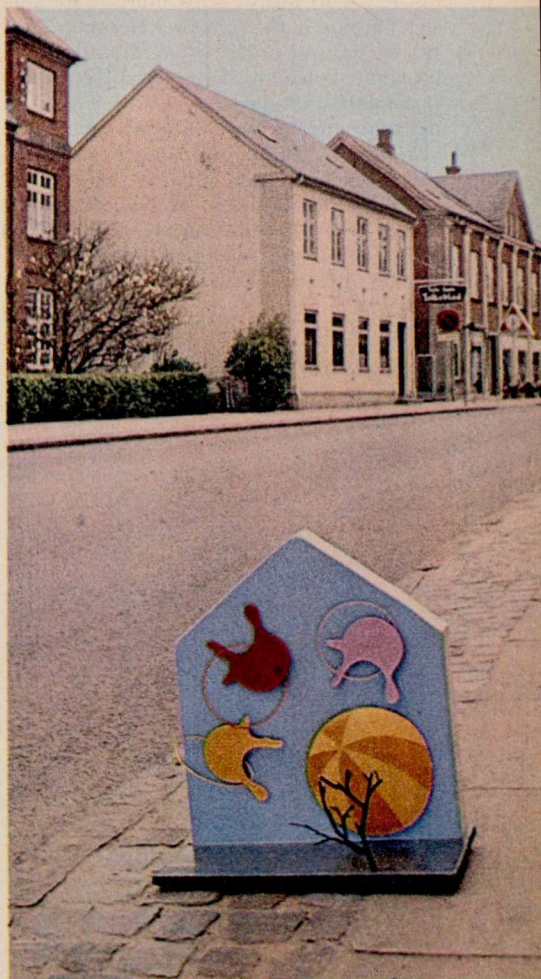
Formanden for Midtjysk Kunstforening, advokat J. Mansfeld-Giese, Brande, holder Leif Jepsens „hest“ op foran jordemoder Kristine Boels gule gavl på hjørnet af Torvegade og Stationsvej. Det ser jo festligere ud.

Det er folk med tørst efter åndsliv og med vilje, ideer og midler til at slukke tørsten også på helt utraditionel måde.

Fra at være et af de tre kulturprotest-centre på Rindals tid, bliver Brande et kunstnerisk særsyn, utraditionelt udsmykket på en måde, der allerede forlængst har sat sindene i bevægelse. De før så triste, blinde gavle skal præsentere folk for moderne kunst på de steder, hvor folk kommer – når folk nu engang ikke kommer der, hvor kunst hidtil har været vist frem.

– Vi kan ikke tvinge folk til at holde af

Utraditionelt kunstfremstød i det tidligere „Rindal-center“ Brande: Iøjnefaldende husgavle udsmykkes af unge malere, så de forbipasserende tvinges til at tage standpunkt til nutidens billedkunst.

Folkebladets gavl på hovedgaden let forskudt bag kommunekontorets bygning skal ikke gemme sig mere. Her udfører K. Bjørn-Knudsen den dejlige farvestrålende og 3D-udsmykning.

moderne kunst, siger kunstforeningens formand, lrs. *J. Mansfeld-Giese*, Brande, der også er en af initiativtagerne til verdens første galvkunst-projekt. Men vi kan tvinge folk til at tage standpunkt ud fra et selvsyn i stedet for på grundlag af fordomme.

Vi vil ikke kalde det en provokation – ordet har efterhånden fået en negativ farve – det skal snarere være en vækkelse i ordets egentlige betydning. Ved en provokation bliver folk vel almindeligvis først rasende, tænker så over deres raseri og når frem til visse konklusioner, som kan være frugtbringende. Jeg tror, at raseriet er unødvendigt og overflødigt. Folk vil gå forbi en gavl, den ene gang efter den anden – og på lørdag kan *De li' den*. Det er det, der skal til.

Bortset fra det kunstneriske, så er en ting helt klar: kunst på gavlene kommer til at betyde en masse for byen. Da jeg fik tilbud om stillingen her i Brande for 8 år siden, vidste jeg ikke, hvor Brande lå. I løbet af de to og et halvt år, kunstforeningen har virket, er betydeligt flere landet over blevet opmærksom på, hvor i landet Brande er placeret.

Overraskende bred interesse

Er Brandes idé nu noget for Brande?

Sidste år lavede Brande højskoles elever en sociologisk undersøgelse af Brande. I undersøgelsen indgik blandt andet spørgsmål om de voksne indbygges interesse for kunsten på muren. Af resultatet fremgik, at 28 pct. af de adspurgte – forældre til børn i kommuneskolen og derfor et differentieret publikum – var positivt indstillet over for det udadvendte kunstneriske arbejde i byen.

Selvom man i kunstforeningen fra starten har mærket, hvilken interesse, der er for kunst, var man alligevel overrasket. Brande by har 4000, Brande sognekommune 6000 indbyggere. Kunstforeningen har 600 medlemmer, hvoraf de 150-200 i sognet eller

et medlem i hver 8. husstand. Og 28 pct. af forældrene svarer til ca. 1100 voksne regnet for hele sognet. Dertil kommer, at der er værdifulde formningsgrupper på højskolen og en inspireret formningsundervisning i hvert fald i en del af skolevæsenet i Brande.

Men der er selvfølgelig også nogen „ved ikke“ og nogen, der er imod.

To års arbejde for bestyrelsen og tre måneder for kunstnerne

Er Brandes mænd på muren noget for andre? Det synes kulturministeriet.

Da kunstforeningen for to år siden gav sig i kast med ideen, regnede man i Midtjysk Kunstforening med, at skulle bruge en kvart million på projektet, og derfor søgte man kunstfonden om 180.000 kr. Ministeriet skar projektet ned til 180.000 i alt, gav deraf 140.000 kr., og kunstforeningen klarer resten af pengene.

De ni kunstnere skal udsmykke ni gavle og udføre en stor skulptur på 2×2×3 meter på en lav sokkel placeret ved svømmebadet i Ågade. Det, kunstnerne får for deres arbejde, er kun lomme penge, erklærer formanden, for de ni får kun 10.000 kr. hver. Bestyrelsens medlemmer har arbejdet hårdt med projektet i to år uden at få en øre for det og uden at kræve honorar, men kunstnerne skal bruge hele deres tid i tre måneder i byen med at male gavlene, og dertil kommer, at de har brugt meget tid på at fundere over gavlfladernes muligheder og lavet skitser, noget de fleste er uvant med, men som er en nødvendighed, når man søger kunstfonden om støtte.

Hvordan får man i det hele taget sådan en idé?

Adv. Mansfeld-Giese og hans kone tog i begyndelsen, efter de havde bosat sig i Brande, afsted med bil hver eneste weekend for at komme på kunstudstilling i Århus, i

Ålborg, i Odense, i København, men de blev dødtrætte af at køre ud for at møtte deres behov for åndsliv. I Brande var der intet, siger Mansfeld-Giese. Der havde været en litteratur- og kunstforening under krigen, men da initiativtageren rejste fra byen, døde foreningen. Siden og til 1960 lå Brande brak – kunstnerisk set. Mansfeld-Giese traf sammen med lidelsesfællen, læge *Ole Bendix*, og efterhånden tog deres tanker form af en plan.

Troede aldrig vi fandt en by, der var skør nok

Det var starten af Midtjysk Kunstforening. Med basis i to kunstcirkler holdtes stiftende generalforsamling, hvor 32 medlemmer tegnede sig. Man havde regnet med 80 i alt, for at foreningen skulle kunne arbejde, men det tal var nået på to dage. Et halvt år efter var der 400 medlemmer, to år efter 600, og derved er det blevet. Man fik fast galleri i den nedlagte *Askær skole*, som sognerådet har stillet til rådighed indtil videre, og *Galleri A 18* (ved hovedvejen) rummer hvert år talrige kunstudstillinger. Man fik samarbejde med *Camera* om fremvisning af film af kunstnerisk fremragende kvalitet, præsentation af ny eksperimentalmusik, eget organ, medlemsudgivelsen „Hesten“, der er mere end et medlemsblad – og navnlig et godt forhold og samspil med mange kunstnere, et samspil, der er af den største betydning for et projekt som MUREN.

Ved en lille privat sammenkomst med maleren Anders Kirkegård, der netop havde åbnet udstilling på *Galleri A 18*, fortalte initiativtagerne maleren om deres drøm.

– *Det er da vel logn*, sagde Anders Kirkegård. *Agger og jeg har snakket om akkurat det samme. Vi vil gerne igang, men vi var sikre på, at vi aldrig fandt en by, der var skør nok til at stå på den.* KAJ OLSEN

På disse to gavle i Hans Tuborgs gård skal Kaj Führer (på den tjærede) og Poul Agger (på den ubehandlede gavl) folde sig ud. Poul Agger skal lave en sort baggrund med figurer i rene farver, måske med et af sine fabelvæsner, der kikker frem fra et hjørne. Muligvis vil hele garagekomplekset blive inddraget i udsmykningen.

KIBBUTZ FOR VELFÆRDS- SAMFUNDETS MODLØSE

Syg, fortvivlet og ensom lagde Valborg Rasmussen på Elling Mosegård ved Silkeborg grunden til realiseringen af en gammel drøm om at kunne yde velfærdets misplacerede førstehjælp. Det var i 1963.

Nu – i 1968 – står hun med en fuldt moderne gård i et pragtfuldt landskab. Den vil hun gerne give afkald på til fordel for et fællesskab mellem mennesker, som ikke føler sig hjemme i det danske samfund, men som måske kan finde lykken i den midtjyske kibbutz.

TEKST + FOTO: KAJ OLSEN

Den brutale realisme, der ventede den 52-årige landmandsfrue, Valborg Rasmussen, da hun i foråret for fem år siden vendte hjem fra Schweiz for at tilbringe resten af sit liv med at smile, knuste hende ikke. Den gav derimod stødet til realiseringen af en mange år gammel drøm, ønsket om at rejse et læ for de misplacerede i velfærdssamfundet.

Fru Valborg Rasmussen havde søgt de mest fremragende øjenlæger i Schweiz for at redde sit syn, men hun vente hjem til sin og sin mands 100 hektar store landbrugs-ejendom Elling Mosegård ved Funder Kirkeby på Silkeborg-egnen uden håb om helbredelse og med lægers ordre om aldrig mere at overanstrenge eller beskæftige sig med hårdt, legemligt arbejde, ikke gøre sig bekymringer, bare smile...

Gården på bakketoppen mellem skovklædte bakker var forladt af dyr og mennesker og kun mus og rotter hørtes i de tomme bygninger på Elling Mosegård. Smilet blegnede og gråden brød frem, men Valborg Rasmussen kunne ikke få sig selv til at give op, så håbløs hendes situation end var. Hun valgte kampen for at bygge op for at skabe en fremtid for sig selv og helst også for andre.

I begyndelsen af sidste krig havde jeg en købmandsforretning i Århus, fortæller Valborg Rasmussen, men da det blev stadig farligere for os at skjule folk fra modstandsbevægelsen og frihedskæmpere på flugt for

Matanzas i sin nye smukke pakning

Det er lidt af en luksusfølelse, når man åbner den

Matanzas har det samme elegante udseende - hver gang!

Nøjagtig den samme glædelige oplevelse - hver gang!

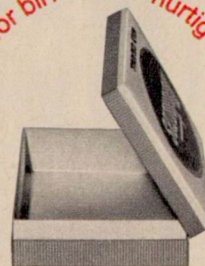

Matanzas - er mild og fyldig i smagen!

- og så holder den asken!

Matanzas er bedre end nogensinde. Derfor bli'r æsken hurtig tom.

Men det er der råd for - en ny koster kun kr. 5,50.

Tex, den pensionerede cowboy, ved en af mosegårdens længer i velholdt rødsten. Den oprindelige gård brændte i 1956, men Valborg Rasmussen og hendes mand byggede op på ny. Valborg Rasmussen har selv tilvirket alt tømmer i byggekonstruktionen.

Valborg Rasmussen og Tex Ilden, de første kibbutzniker med – kun en lille del af bestanden – en flok hunde, de fleste på „to“. Valborg Rasmussen har kontrol med hundefamiliernes udvikling, men hun kvier sig ved at skille sig af med hvalpene. Når kibbutzen er en realitet, vil hun med større energi og koncentration kaste sig over det arbejde.

tysskerne, overtalte jeg min far til at være med til at købe Elling Mosegård. Det var en 100 år gammel gård, der lå meget smukt i det kuplede terræn ved Funder Kirkeby, men desuden egnede gården sig særligt godt som skjulested for modstandsfolk, fordi den lå så langt fra alfar vej. Efter at min bror i 1944 blev taget af tysskerne, flyttede vi herud, og da kom lageret i min forretning mig godt tilgode i bestræbelserne for at føde så mange mennesker.

Det kostede mange penge, må De tro, men jeg fortryder aldrig de penge jeg brugte til det. Jeg ved også, at jeg skal komme ud for at ofre mange penge på at indrette kibbutzen, og at jeg skal vente skuffelser, men det gør ikke noget.

Efter at vi havde fået freden, faldt det mig ind, at det ikke bare var mennesker, forfulgt for deres overbevisning eller forbrydelser mod samfundet, der havde behov for et skjul, et hvilested. Denne tanke blev stærkere hos mig, den dag for fem år siden, da jeg kom hjem fra Schweiz, men det var først nu i begyndelsen af året, at jeg henvendte mig til andre gennem en annonce om min idé: at lave en kibbutz for de mennesker, der er trætte og modløse i et samfund, hvor de måske aldrig har fundet sig til rette. Jeg tænkte mig, at mange måtte føle sådan.

Der findes en
cerut, der er lige
så mild som en
cigaret... prøv selv
BLÅ BELLMAN

NORDISK TOBAKS KOMPAGNI A/S

De vil blive overbevist ved første drag... BLÅ BELLMAN forbinder cigarettens mildhed med ceruttens fordele: mættende fyldighed - længere rygetid. Prøv den idag - kun 50 øre pr. stk.

Tro det om De vil - det er Curti - color ...!

CURTIS SERIEN GØR DET DOBBELTE FOR DERES HÅR. Curti Color vasker og farver håret. Curti Toner vasker og toner håret. Curti Color Gel Set sætter og toner håret. Curti Color Blondering vasker og lysner håret. Giver smart, blondt hår hele året. Kun Curtis serien kan det dobbelte: Vaske og farve - tone og sætte Deres hår i 14 attråværdige glansfulde nuancer. Og Deres frisør fører også Curtis serien - Derfor er De altid sikker på, at håret bliver behandlet med nøjagtig samme nuance ude som hjemme.

Helene Curtis

Det er den med de gode java- tobakker

Granada er en cerut i meget høj kvalitet, blandt andet med stort indhold af fine java-tobakker.

Gennem moderne fremstillings-
teknik er det muligt
at sælge Granada for kun 48 øre.

GRANADA

ah...!

100 mennesker vil være med

Jeg tog ikke fejl, jeg har fået vel over 100 henvendelser fra folk i hele landet, i alle fag og aldre.

Når jeg har tænkt mig gården lavet om til en kibbutz, er det, fordi jeg mener, det er af betydning, at alle kommer til at arbejde legemligt, men det behøver ikke være mere end en snes timer om ugen, for der vil være hænder nok til at udføre det arbejde, vi hidtil har klaret med fire hænder.

Fru Valborg Rasmussen er blind på det ene øje, og kan kun se lidt med det andet, Alligevel har hun genskabt sin landbrugsejendom, der ser ud til at være vel vedligeholdt overalt.

Hvor stalden for fem år siden kun husede mus, står i dag 55 kreaturer, køer og kalve, der er godt 30 hunde, utalte katte, mange svin og flere pattegrise. Hvordan det nu end hænger sammen, så er der en egen stemning på gården. Dyrene vitterligt leger med hinanden, og køer og søer finder sig godmodigt i, at de kvikke dværgpinchere på to ben hopper fra ko- og sokrop til so- og kokrop på langs af stalden.

Der er god samklang mellem gårdens stemning og fru Valborg Rasmussens milde men ukrukkede væsen. Trods enorme vanskeligheder, modgang på mange områder og i mange tilfælde, smiler hun hyppigt og utvungent, har let til latter og tager ikke sig selv alt for højtidelig. Men hun er alvorlig og indtrængende, når hun kommer ind på sine kibbutzplaner.

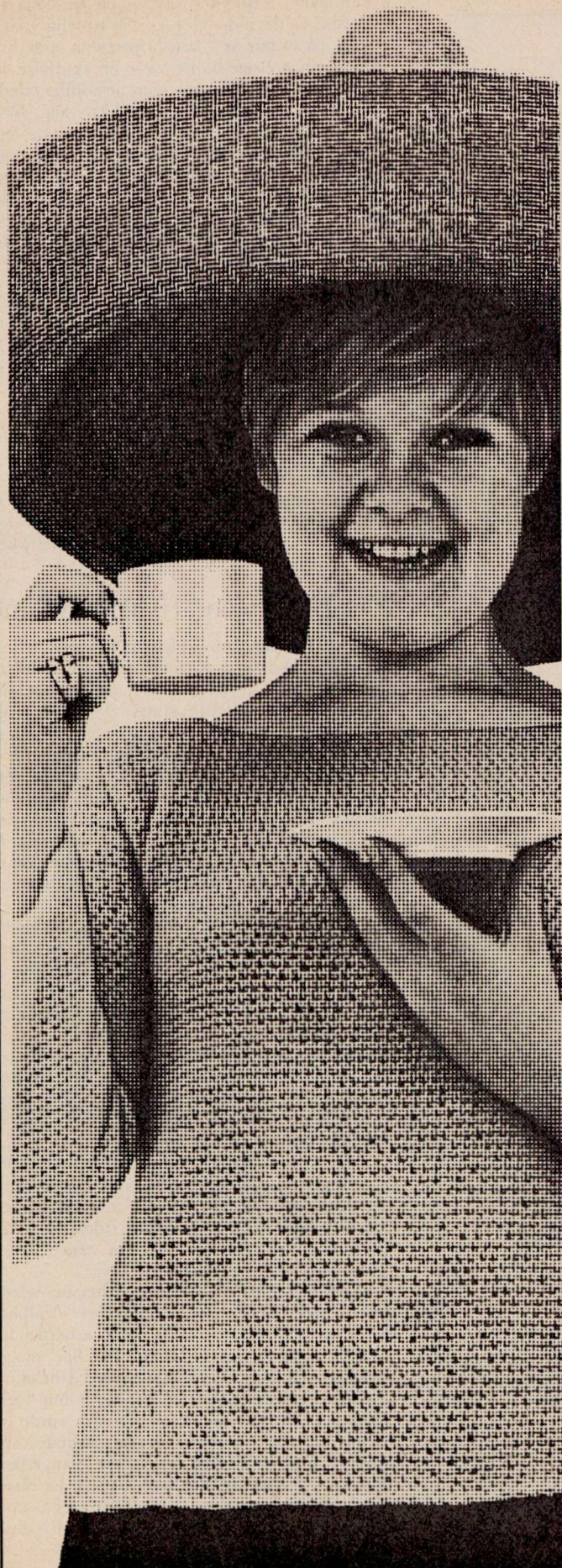
Nu skal luften mildnes lidt, for vi rydder ud på loftet til håndværkerne siger Valborg Rasmussen. Håndværkerne skal bygge beboelseshytter ude på de skovdækkede bakker på ejendommen. Materiale til hytterne er ikke et problem, der er skov nok, skov, som Valborg Rasmussen selv har været med til at plante. Arbejdskraft vil man heller ikke komme til at mangle. Blandt de hundrede, der har meldt sig til en fremtidig kibbutztilværelse på Elling Mosegård er flere murere, tømrere og smede – og der er også en arkitekt. Der skal også bygges et kollektiv lidt fra gården.

Helt billigt bliver projektet alligevel ikke. Det ved Valborg Rasmussen nok, men hun har ikke gjort sig tanker om projektets rækkevidde i kroner og øre. Det er tanken, at man nu vil indkalde de 100 interesserede: sygeplejersken, der vil sætte penge i foretagendet, ingeniøren som tjener 140.000 kr. om året, men som ikke synes det kan betale sig, de mange landmænd, der rejste til fabrikkene i byen, men som kom til at savne landet, de to køkkenchefer, der hellere vil stå for daglig, solid landkost, den blinde mand, der tilbyder sin medhjælp for at være noget for andre, familiefædre og mødre, som føler sig forladt efter at børnene er rejst hjemmefra, og alle de andre.

Mest for de lidt ældre

Jeg havde nærmest tænkt mig, at kibbutzen skulle være for de lidt ældre – uden børn. Mange unge har ganske vist skrevet til mig. Nogle af dem vil prøve at være i kibbutz uden først at skulle rejse den lange vej til det fjerne Israel, andre har det formål at slå tiden ihjel mellem to uddannelsesophold på en efterskole eller højskole, og atter andre finder ganske simpelt kibbutzformen bedst for mennesker.

Jeg har tænkt mig, at folk, der vil være med

”
Friskmalet kaffe
hver gang...
CIRKEL
KAFFE
er datomærket
top-kvalitet”

*De får friskmalet kaffe hver gang -
 både når De maler selv og når De vælger
 færdigmalet kaffe i aromatæt pakning.
 Cirkel kaffe - altid samme konstante
 topkvalitet og fine smag!*

LUXUS
 250 g netto

565

*Færdigmalet
 i aromatæt dåse*

BLÅ
 ¼ kg netto

545

*½ kg netto
 kr. 10.70*

HVID
 ¼ kg netto

480

*½ kg netto
 kr. 9.40*

**Nettovægt
 betyder
 kaffe for
 alle
 pengene**

*for emballagen
 er ikke
 vejet med.*

-og så får De endda dividende

BRUGSEN

**Skift
til 46 øre!**

-det er OK

En original mærkevare-
cerut fyldt med
udsøgte tobakker af en
kvalitet, der ellers kun anvendes til langt dyrere cerutter.

Ekstra mild og altid lys.

Skift i dag ...

OK fås i 10, 20 og 50 stk.

J. P. SCHMIDT JUN.

i kibbutzen, indskyder kapital på en slags aktiebasis, så de inden for en vis rimelig frist – måske på et par år – kan få pengene igen, hvis kibbutztilværelsen skulle være en skuffelse for dem. Men folk kan også komme tomhændede. Der vil ikke blive en hård arbejdstvang, fordi der bliver hænder nok til arbejdet, og alle vil kunne komme til at arbejde med netop det, de vil, men de må også forpligte sig til at tage deres andel af det mest beskidte arbejde, der ikke er ønskejob for nogen.

Sådan vil nogen komme til at arbejde for kost og logi, andre vil måske arbejde lidt mere og så tjene til en lommeskilling. Men det er meningen, at den enkelte kibbutznik skal have noget, han kan kalde sit eget. Jeg tror, at naturen, det rolige liv, den korte arbejdstid og miljøforandringen vil gøre disse personer til helt nye mennesker.

Når de vordende kibbutzniker har kikket på forholdene og hinanden, skal en sagfører undersøge, om det er juridisk og skatteteknisk muligt for Valborg Rasmussen at gøre Elling Mosegård til en fællesejet kibbutz – for det er Valborg Rasmussens tanke på længere sigt, hvis det viser sig, at eksperimentet vil lykkes.

Fra Hollywood til Midtjylland

Mens størsteparten af kibbutznikerne reflekterede på Valborg Rasmussens lille annonce pr. brev eller telefon, tog første kibbutznik, pensioneret cowboyfilm-statist *Tex Ilden* sin 160 pund baggage på jernhesten og forlod et hotel i Vejle for at tage til Elling Mosegård.

– Jeg har været i staterne i 45 år, du ved, siger han, de sidste 15 i Hollywood – jeg kom dertil sammen med *Gary Cooper* – men så skulle jeg pensioneres, og så tog jeg hjem til Danmark. Jeg har været en tur jorden rundt på cykel, du ved. 160 pund på bagagebæreren 10.000 km, men så var jeg hjemme igen og tænkte: Hvad så? Jeg blev kørt ned af en bil og lå to måneder på hospital. Det var først bagefter, at det egentlig var klart for mig, at konen og tvillingerne er døde, at jeg ikke finder dem igen. Tyskerne dræbte dem i Frankrig, mens jeg var i koncentrationslejr.

Nå, da jeg så Valborgs annonce, mens jeg sad og kedede mig på en kaffebar, rev jeg den ud af avisen og tog herud. Jeg kørte fejl tre gange, men så vidste jeg også, at det her er endestationen.

Kan du se derovre, siger *Tex Ilden*, der hvor Valborg, da hun havde det ondt, anlagde en motocrossbane for egnens motorcykel- og knallertungdom. Der skal min ridebane ligge. Herhenne ved skoven skal min ranch ligge. Yes, man! Og så heste du!

– Jeg har hele tiden syntes, at her manglede heste, bare for at have dem, siger Valborg Rasmussen. Der er måske ikke arbejde for dem, men de hører til her. Jeg har meget imod at avle dyr til slagtning, jeg vil helst, at alle skal leve og lade leve. Ja, det kunne være godt med en rideskole, men vi må besinde os.

Som alle, der et helt liv har færdedes ene kloden rundt, er *Tex* en mand med mange færdigheder. Stolt fortæller han, at han er efterspurgte foredragsholder og tryllekunstner, men det mærkeligste han har været med til i hele sit liv er dette: at betale penge for at få lov at arbejde.

6000 nye jægere skal til EKSAMEN

Det er ved at blive moderne at gå på jagt. Sidste år nedlagde jægerne 3,4 millioner stk. vildt – og ca. 60 kollegaer. Bl. a. af hensyn til vådeskuddene er man nu ved at forberede gennemførelsen af en jagtprøve for alle nye jægere. Det er muligjort ved den nye jagtlov, om hvilken landsjagtforeningens formand i øvrigt i artiklen siger, at den har virket bedre end ventet.

126.000 danskere løste jagttegn sidste år, og jagtorganisationerne venter nu, at antallet af jægere vil stige kraftigt i takt med befolkningens øgede fritid. Derfor er det nødvendigt at skærpe kravene til de mange nye jægere. I 1967 blev således noteret 60 større og mindre vådeskudsulykker.

Fra næste år, formentligt pr. 1. april, skal alle jægere in spe herefter op til jagtprøve. Der ventes årligt ca. 6000 eksaminander, som må ofre ca. 10 aftener på at erhverve sig den nødvendige teoretiske baggrund. Samtidig bliver de vordende jægers praktiske færdigheder også gået efter i sømmene på en skydebane.

Eksaminationen har hjemmel i den nye jagtlov, som trådte i kraft 1. august sidste år. Den skal sørge for, at der stadig er vildt nok til det voksende antal jægere. Der blev i 1967 skudt 3,4 mill. stk. vildt herhjemme, i gennemsnit 27 fuldtreffere pr. jæger, hvilket lyder drabeligt.

Vildtet har imidlertid en enorm forplantningsevne. Hvert år bliver 80 procent af hele bestanden af agerhøns skudt, 60 procent af alle fasanhaner, harer og grænder samt 40 procent af alt råvildt – og dog har der aldrig været så meget vildt som nu. Den nye jagtlov har yderligere begunstiget vildtet i yngletiden. Så godt som alt levende, forsynet med to vinger – fra gråspurve til ørne – er herefter tabu i yngletiden.

– Det er vores første erfaringer, at den nye jagtlov har virket betydeligt bedre, end vi turde håbe. Indkøringstiden er forløbet meget lettere end ventet, siger formanden for Danmarks største jægerorganisation, *Frede Petersen* fra Landsjagtforeningen af 1923, der repræsenterer 40.000 jægere. Men der er selvfølgelig visse skønhedsfejl, som

vi arbejder på at få rettet. Blandt andet ønsker vi anvendt kraftigere våben med større anslagsenergi ved al jagt på de store hjorte.

Flere tusinde kroner for et ørneæg

Rovfuglene er en af de grupper, som man i jægerkredse håber vil nyde mest godt

af fredningen hele året. I følge jagtstatistikken blev der sidste år skudt ca. 10.000 rovfugle, men nu må jægerne ikke længere rette geværet mod tårnfalke, musvåger og spurvehøge.

Det er også på høje tid, der bliver grebet ind. Selv om Danmark hvert år bliver pas-

Dogs Dinner

kræs til Deres hund

PERLE * HUMØR

PERLE I PIBEN GI'R | KR: 4.85
PERLE * HUMØR | BLENDED

Man ser det straks... Macs med den superfriske smag giver bedre mundhygiejne, hvidere, stærkere tænder og friskhed, renhed fra morgen til aften. Macs tandpasta gør gule tænder hvide!

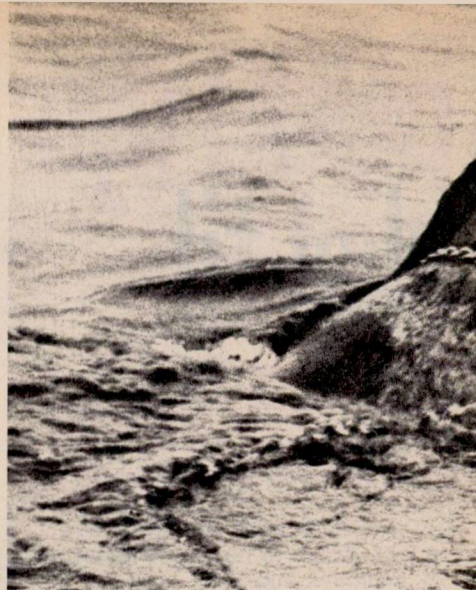
Macleans toothpaste

Macs

fluor

peppermint

* Indeholder den fluor tandlægevidenskaben anbefaler!

seret af 200.000 rovfugle, er der næsten ingen ynglende fugle tilbage. Man regner med, at der i Danmark kun yngler 2-4 par vandrefalke, 10-25 par lærkefalke, 10-25 par hedehege, 150-200 par duehege, 100-200 par rørhege, 1500-2000 par tårnfalke, et lignende antal musvåger samt 2000-4000 par spurvehøge. De store ørne findes der endnu enkelte par af, men deres antal og ynglesteder bevarer ornitologerne som en dyb hemmelighed af hensyn til det ulovlige ægsamlere. Samlere er villige til at betale flere tusinde kroner for et ørneæg.

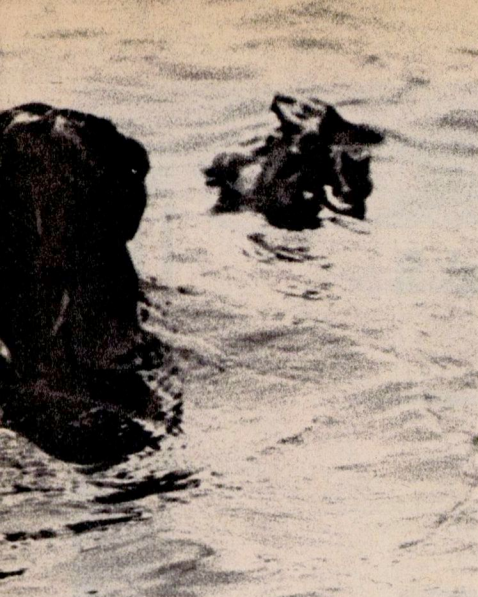
Giften i naturen er også en af årsagerne til, at rovfuglene er så trængte. De udgør sidste led i den såkaldte fødekæde. Først spreder menneskene gift ud i naturen, hvor den optages af planter, som planteædere fortærer - hvilke i sidste instans bliver ædt af rovfugle. Man ved ikke, om fuglene bliver sterile af giften, men det er helt sikkert, at mange ørne i England og Sverige ikke længere formerer sig ordentligt. Når der er opsamlet en vis mængde gift i kønsorganerne, bliver æggene enten ikke udklækket, eller fuglene lægger hovedet ikke æg.

Det rammer dobbelt hårdt, fordi de store rovfugle ikke formerer sig særlig hurtigt. Et par havørne - der får lov at leve i fred - kan således i løbet af fem år kun udvikle sig til 40 par, mens to agerhøns i samme tidsrum under gunstige forhold bliver stamfædre til en familie på fire millioner fugle.

Rovfuglene bliver langsomt trængt i defensiven af to forskelligt virkende gifttyper. Den ene gruppe, hvortil blandt andet hører bladan, er voldsomt giftige, men virkningen nedbrydes meget hurtigt. Den anden gruppe omfatter snigende gifte, hvis virkninger holder sig uændret i årevis. Herunder hører DDT og kviksølvforbindelserne. Vildtbiologer har således bevist, at efter otte års forløb er halvdelen af en sæk DDT stadig aktiv i naturen, hvis giften er blevet anvendt som ukrudtsmiddel.

Dræbte fugle med flydende fosfor

- Der bruges gifte herhjemme, der er så kraftige, at de kan dræbe alt fra lus til svigermødre, siger vildtbiologen Jørgen Fog fra Vildtbiologisk Station ved Kalø. Vi er imidlertid endnu sluppet nådigt herhjemme

i forhold til udlandet. Hvis reglerne overholdes, er der ingen fare. Der har været flere tilfælde af forgiftninger, og næsten hver gang har sporet ført til forbrugere, der ikke har overholdt reglerne. Det er nødvendigt at være drabeligt på vagt. Ellers ved vi ikke, hvad der sker.

Det er vildtbiologernes ønskedrøm, at der bliver opfundet gifte, som kun slår bestemte skadedyr, for eksempel bladlus, ihjel.

I den nye jagtlov er det også blevet forbudt at lægge gift ud for at uskadeliggøre for eksempel krager og skader. Før fik man ram på fuglene ved at inficere æggene med flydende fosfor og lukke hullet med gibs. Æggene blev udlagt, og krager og skader faldt over dem med det resultat, at deres indvolde langsomt blev ædt op.

Disse naturens frygtede ægrovere er nu blevet fredet i yngletiden. Hvis nogle af fuglene volder særlig store ødelæggelser – de er helt syge efter æg – er det dog tilladt at dræbe dem på reden i yngletiden. Men det er en betingelse, at jægeren også dræber yngelen. Der blev sidste år skudt 221.000 krager, 207.000 skader samt 92.000 råger, der nu også er fredet i yngletiden.

Det er i øvrigt også blevet forbudt at anvende levende ugler til kragejagt. Disse ugler, lænket med en kæde til en stang, tiltrækker i hobevis af krager, hvorefter jægerens bøsse tager fat. Det er dog tilladt fortsat at anvende de ugler, der allerede er i fangenskab, så det vil vare mange år, før lovændringen bliver effektiv. En ugle kan nemlig blive helt op til 100 år...

De store sommerhuskolonier som rævenes redningsplanke

Naturens snu røver og skraldemand, ræven, nyder nu også godt af fredningen i yngletiden. To tredjedele af rævebestanden dræbes årligt – sidste år 60.000 stk. mod 20.000 ræve for 20 år siden. Ræven efterstræbes således mere og mere, men den har gode betingelser for at kunne klare sig. Således finder mange ræve fristeder i de store sommerhusbebyggelser, hvor der det meste af året er fred og ingen fare.

Ræven gør stor skade på agerhøns, fasaner og harer, men da den samtidig virker som sundhedspoliti, ønskes den ikke udryddet. Ræven tager sig kærligt af alle de

KAREN KOK's SALATER smager, som var de hjemmelavede

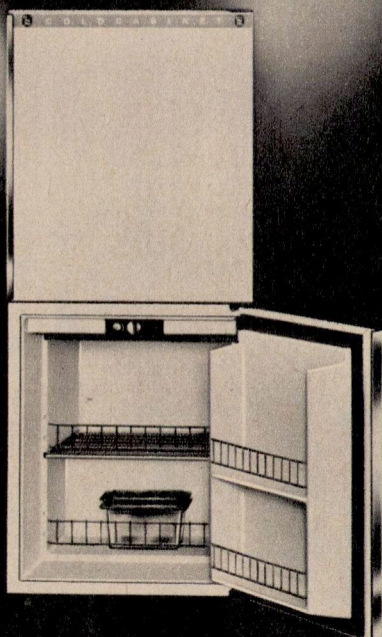
Brugsen har et stort udvalg i Karen Kok's lækre datomærkede salater - i indbydende »stabelbare« bægge. Fremstillet under stadig laboratoriekontrol og »beskyttet« i kølediskens kulde, så De altid er sikker på at få en frisk salat med hjem!

P.S. Husk også Karen Kok's mayonnaise og remoulade til at gøre smørrebrødet ekstra festligt med - de fås både i lysbeskyttende poser og praktiske tuber.

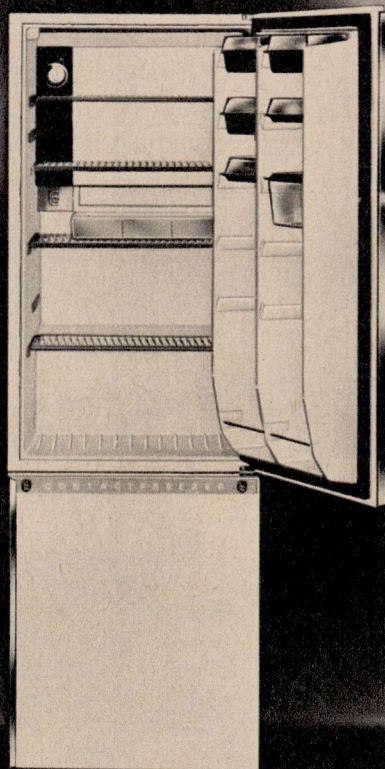

BRUGSEN

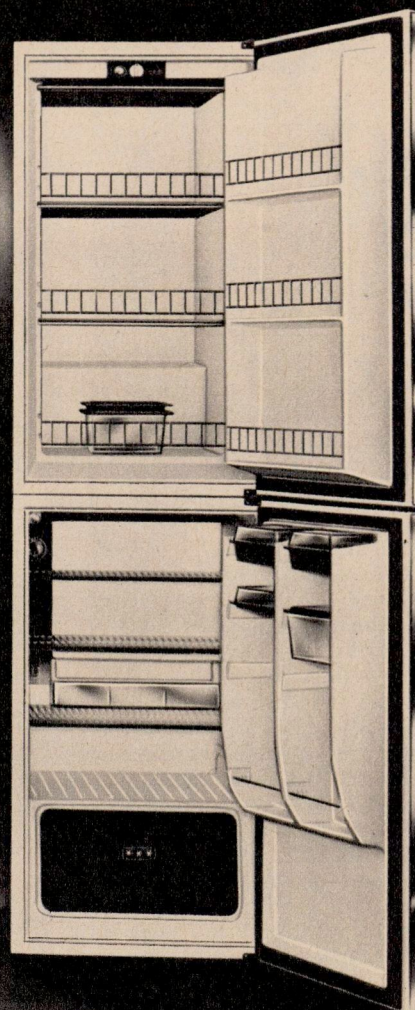
GRAM MULTI-LINE
køle- og fryseskabe,
førende i design, teknik
og nytteværdi!

125 liter køl og 80 liter frost

210 liter køl og 80 liter frost

170 liter frost og 165 liter køl

Byg selv Deres ønskeskab med GRAM MULTI-LINE
- de eneste køle- og fryseskabe, der kan sammen-
sættes til enhver kombination af køl og frost... i netop
den arbejds højde, der er mest bekvem for Dem!

Den store idé i GRAM MULTI-LINE er netop, at det er *Dem*, der bestemmer rumindholdets fordeling af køle- og frostplads. Det er legende let at samle skabene til Deres ønskeskab - som igen lige så let kan adskilles, hvis det skal flyttes.

Og det enkelte GRAM-skab kan selvfølgelig anbringes overalt: fritstående (som enkeltskab eller sammenbygget som spisekammerskab) - eller indbygget i bestående køkkenskabe. De små GRAM-skabe kan yderligere ophænges på væg eller anbringes under køkkenborde.

GRAM MULTI-LINE findes i 3 gennemtænkte skabstyper - hver i 2 praktiske størrelser, nemlig:

- som rent køleskab: COLD CABINET, udstyret med de nyttige MULTI-BOXE til opbevaring og servering. Rumindhold: 125 liter eller 210 liter køl uden frost.

- som kombineret køleskab: COMBI-COLD med ***dybfrostboks, isteringbeholder og MULTI-BOXE. Rumindhold: 110 liter (97 l køl + 13 l frost) eller 190 liter (165 l køl + 25 l frost).

- og som fryseskab: CONTACTFREEZER med god oversigt og trådhylder

med direkte frysekontakt med varerne. Rumindhold: 80 liter eller 145 liter frost.

GRAM-forhandleren venter Dem med farvebrochuren, der fortæller alt om GRAM MULTI-LINE.

Tilkendt diplom „Danish Design“.

- der kan være mange kilo i et
GRAM
BRØDRENE GRAM A/S · VOJENS

DET DANSKE OKSEKØDS KVALITET ER IKKE RINGE

- men der er forskel på butikskød
og produktionskød

DET DANSKE oksekød er af meget dårlig kvalitet. „Det kød, der købes i Københavns Kødbý er ikke særlig godt“. „Det danske oksekød kommer jo fra udbrændte malkekøer“. Det var den slags bemærkninger, der blev fremsat offentligt i pressen og bl. a. i tv i forbindelse med en nylig stedfunden debat om kvaliteten af det danske oksekød.

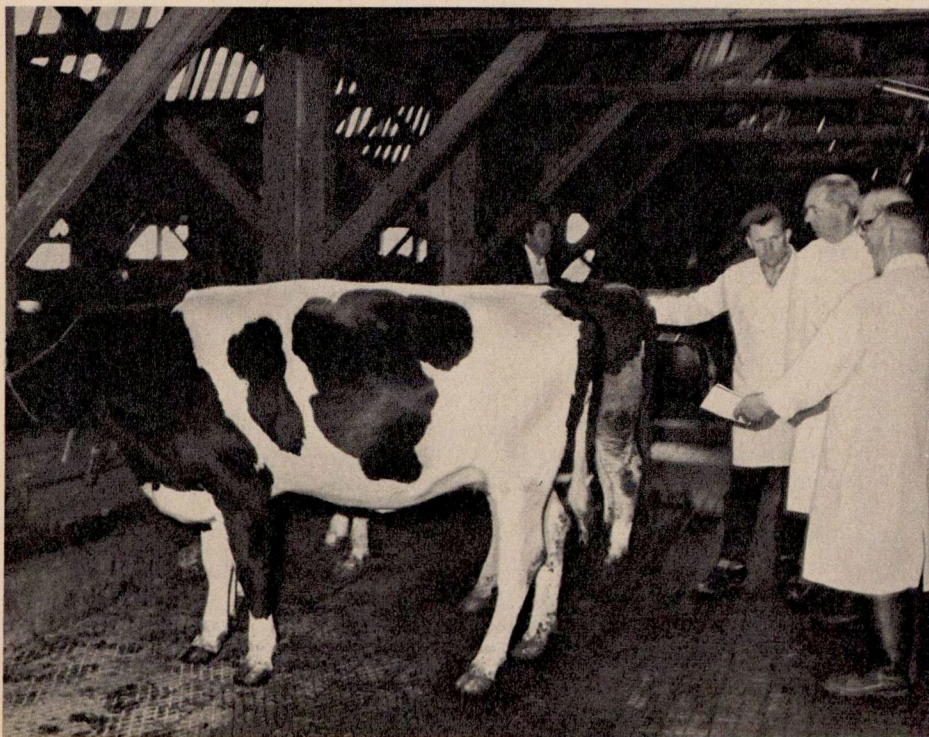
Men er det danske oksekød af en så ringe kvalitet, som nogen vil gøre det til?

Nej; det viser kendsgerningerne og de tørre tal.

Det er først og fremmest direkte forkert, når man påstår, at størstedelen af det danske oksekød kommer fra gamle udtjente malkekøer. En nøjere undersøgelse af de samlede danske slagtninger viser tydeligt, at store dele af tilførslerne til hjemmemarkedet består af 1. classes kød fra ungtyre, kvier og unge køer.

Når man tager i betragtning, at vor egentlige oksekødproduktion er af ret ny dato,

Brugsforeningerne forsynes med kød, der er udvalgt og købt på markederne. Her ses HB's indkøbere til højre.

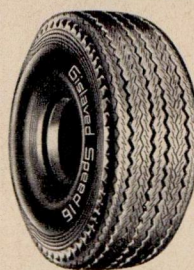
- når det
skal være
festligt
og alkoholfrit

FRUGTPLANTAGERNE I
GAMLE HESTEHAUGE
SVENDBORG

Mændene har nu forandret sig! For 25 år siden ville de have stået i kø for at hjælpe os...!

**MERE
SIKKER
MED NYE**

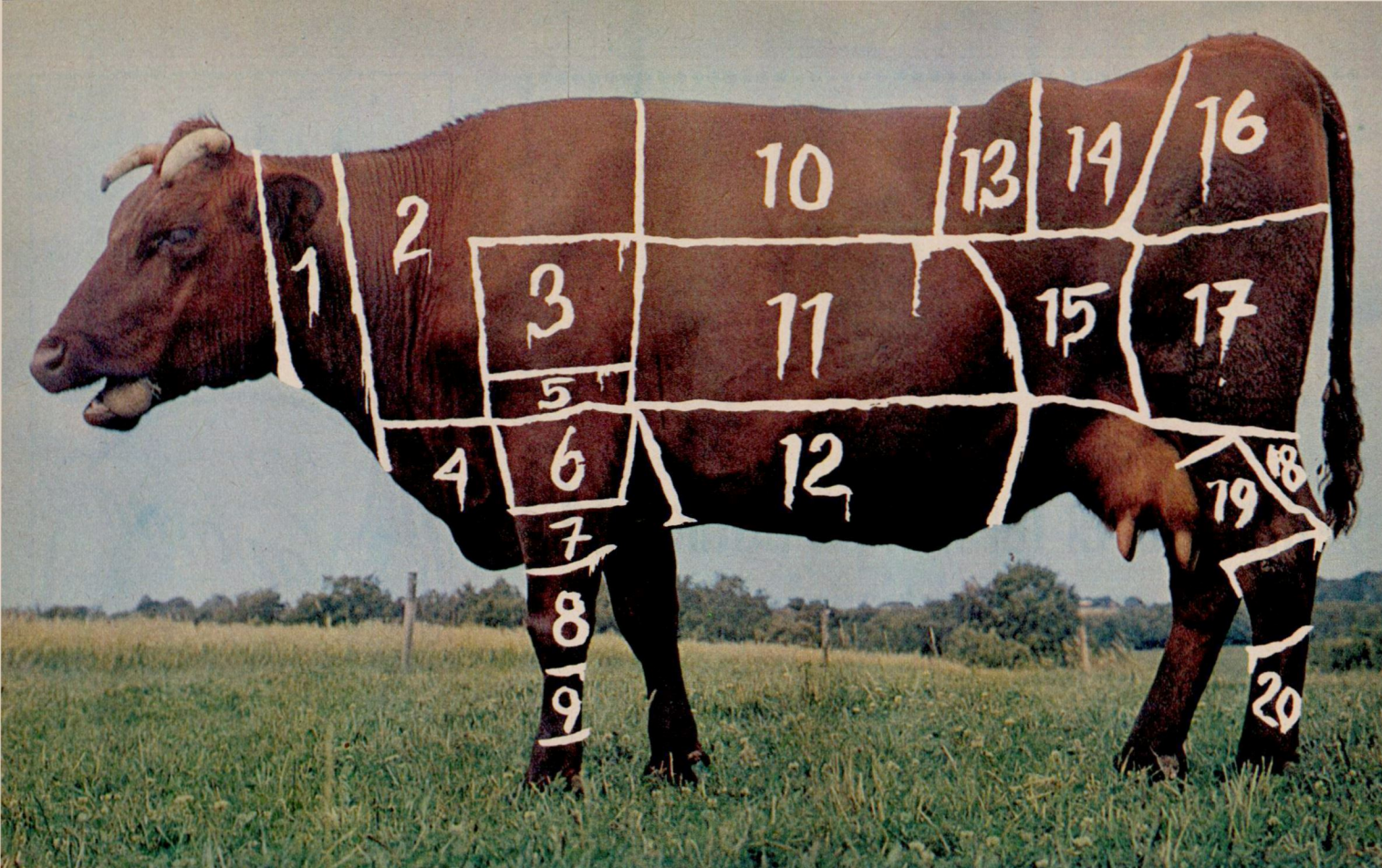
Gislaved

Kvalitetsdæk til næsten alle biler, for eksempel:

Sterrelse	til f. eks.	alm. type	sl. løse
5 90 x 13	Record m. flere	93,00	106,00
6,40 x 13	Zephyr/Zodiac	106,00	116,00
5,60 x 15	VW 1200-1300	99,00	113,00
5,90 x 15	Volvo 544	106,00	121,00
165 S 15	Volvo Amazone		139,00

- og så får De endda dividende

GISLAVED DÆK I BRUGSEN

Sådan opdeles en ko

- 1 Kværk
Gullasch, haschis, hakkebøf
- 2 Tykkam
Suppe, bankekød, gullasch, benløse fugle, fars, hakkebøf, spegepølse
- 3 Tyndbov
- 4 Spidsbryst
- 5 Mellembov
- 6 Marvpibebøf
Suppe, bankekød, gullasch, hakkebøf, fars
- 7 Knæskank
Suppe
- 8 og 19 Osso Buco
- 9 og 20 Tåled
Suppe
- 10 Højreb
Oksesteg, oksefilet, bøf
- 11 Tværreb
Suppe, suppekød, sprængt oksebryst
- 12 Tykbryst
Suppe, suppekød
- 13 Tyndsteg
(mørbradsteg) steg, bøf à la mode
- 14 Tyksteg
Steg, roastbeef
- 15 Slag
Rullepølse, steg
- 16 Halestykke
Suppe, suppekød, bankekød, steg
- 17 Inderlår
Steg, bøf
Yderlår
(med lårtunge) saltning, spegepølse
Klump
hakkebøf, fars, benløse fugle
- 18 Muskel
Hakkebøf, fars

kan man fastslå, at de hidtil anvendte racer udmærket er i stand til at producere godt kød. Det var tidligere sådan, at det hovedsagelig var udsætterkøer, vi måtte spise, ligesom det var de spædkalve, der ikke skulle bruges i avlen, der blev slagtet. På det sammenligningsgrundlag er det klart, at de danske racer måtte komme til kort. I dag, hvor der produceres mange kvier, stude og ungtyre, kan kvaliteten af kødet på mange måder måle sig med kødracerne.

Endnu kan der ikke siges noget afgørende om sammenligninger mellem vore almindeligste racer og de egentlige kødracer, men på Slakteriernes Forskningsinstitut føler man sig nogenlunde sikker på, at vore hidtidige racer nok skal klare sig med hensyn til at levere den kvalitet, som flertallet af forbrugerne foretrækker.

I debatten om kødkvaliteten har det også været fremført, at landbruget ikke gjorde særlig meget for at forbedre oksekødets kvalitet. Dette er heller ikke rigtigt. Hvis man ser på det forsøgsprogram, Slakteriernes Forskningsinstitut har haft for det sidste halvår, viser det, at op imod 1000 dyr her er blevet eller skal slagtes. De vejer 250-500 kilo stykket, og for at bedømme de enkelte kroppes kvalitet, må de skæres op, de enkelte udkæringer vejes og nogle af dem smagsbedømmes og undersøges laboratoriemæssigt. Omfanget af en sådan undersøgelse understreger, at landbruget virkelig gør et stort arbejde på kvalitetsområdet.

Uenigheden om, hvordan oksekød skal være

Kritikken af kødkvaliteten i Københavns Kødby kan nok i nogle tilfælde have sin berettigelse. Det er en kendsgerning, at meget af det kød, der bliver udbudt til salg i Københavns Kødby, er overskudskød, som slagterierne ikke har kunnet sælge lokalt, og derfor har sendt til Kødbyen. Men det må også siges, at der kommer meget særdeles godt kød til Kødbyen, og det er sikkert, at de udbrændte køer ikke sælges som butikskød.

Der må nemlig, når der tales om kvalitetsbedømmelse af kød, skelnes mellem *butikskød*, som slagterne køber og sælger i deres forretninger, og *produktionskød*, der anvendes til andre formål, hvortil det er udmærket. Slagterne er selv ganske godt tilfredse med det kød, der kommer til København. Oldermændene for Københavns Slagterlaug udtaler, at ingen i slagterlauget sælger gamle malkekøer, og at han synes, der kommer meget godt kød til København, og at man ikke har grund til at klage over at være underforsynet med 1. classes kød.

Men i øvrigt må det nok siges, at der er uenighed om, hvordan oksekødet skal være. Alle eksperter inden for landbruget siger, at kvier giver det bedste oksekød, men nogle af vore såkaldte gastronomer, der alle er

svage i dyresamfundet, som ikke kan overleve, og den spiser også ådsler – ja endog opskyllede fisk på strandbredden.

Endelig er også grævlingen blevet fredet i yngletiden. Undersøgelser de sidste år af grævlinges mavesække har bevist, at dyret er en fredelig nattevander, der ikke – som man tidligere troede – volder vildtet særlig megen skade.

Krybskytteri for spændingens – ikke for pengenes skyld

– Der er kun en ting, som vi er virkelig utilfredse med i den nye jagtlov, nemlig at krybskytterne stadig går fri, siger Frede Petersen fra Landsjagtforeningen videre. Domme er for milde – vi ser dem gerne skærpet betydeligt. Jeg har netop i dag fået en klage fra en skovfoged, der oplyste, at tre mænd, som drev motoriseret krybskytteri med fuldautomatiske våben, kun er blevet idømt 150 kroner i bøde – tilsammen. Det er helt urimeligt.

Landsjagtforeningens formand mener, at mens folk i gamle dage drev krybskytteri for at få noget i gryden, så tager vildttyvene i dag ikke hensyn til fortjenesten.

– Jeg tror, at vildttyvene bliver grebe af jagtiver, en slags feber, siger Frede Petersen. Jeg tror i hvert fald ikke, at krybskytteri sker udelukkende for fortjenestens skyld. Et stk. råvildt indbringer trods alt ikke mere end 75-100 kr.

Jagtorganisationerne vil nu gennemføre en stærkere propaganda mod krybskytteriets dels over for myndighederne og dels over for medlemmerne. Det sidste vil først og fremmest ske gennem den „opdragelse“, som nye jægere skal igennem for at erhverve jagttegn.

Den teoretiske undervisning hertil skal foregå i jagtorganisationernes studiekredse. F. eks. kører der allerede nu studiekredse i halvdelen af Landsjagtforeningens 650 afdelinger.

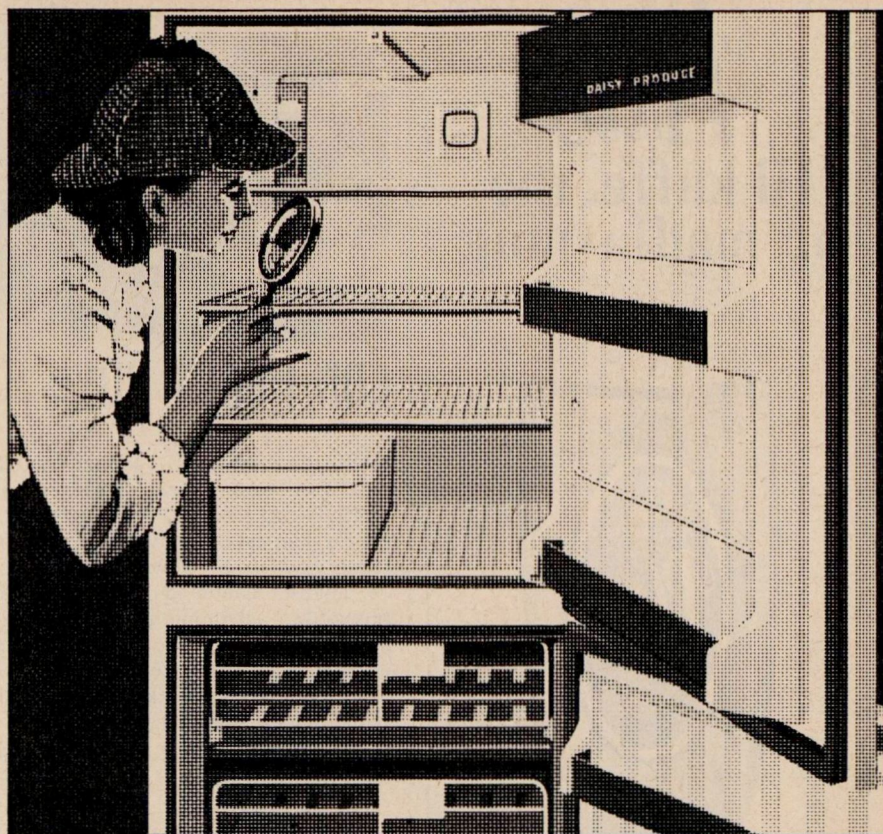
Det er planen, at jagtkonsulenterne skal anerkendes som prøvesagkyndige. Eksaminationen kommer til at foregå ved hjælp af lysbilleder og udstoppede fugle og dyr, mens der på skydebanen selvfølgelig ikke bliver lagt vægt på træfsikkerheden men i stedet for på det rent sikkerhedsmæssige.

Vildtbestanden kan bevares

Spørgsmålet er så: vil vildtet ikke – trods gunstigere fredningsbestemmelser – blive udryddet, når antallet af jægere udvides med 6000 om året? Herom siger to sagkyndige:

* *Frede Petersen, formand for Landsjagtforeningen af 1923:* Trods flere jægere er de fleste vildtarters antal stigende. Kun agerhønsene er gået tilbage på grund af intensiv landbrugsdrift. Jeg tror, vi vil kunne bevare vildtbestanden, bl. a. fordi en ny og gunstig naturfredningslov er på vej.

* *H. Strandgård, Vildtbiologisk Station:* Det vil være muligt at bevare Danmarks vildt, hvis vi har det fornødne kendskab til dyrenes biologi og trivselsmuligheder. Denne viden er en absolut betingelse. Men den vil vi også erhverve, hvis blot stationen her får lov til at køre videre, som den har gjort i de senere år... kb.

De finder intet spor af rim og tøvand,
Atlas har ægte, fuldautomatisk afrimning

Atlas Køl og Frys er bedre

Få de nyeste fordele med, når De udskifter. Crystal Twin 350 og Crystal Regent er Europas mest avancerede køle-fryseskabe. Her er virkelig fuldautomatisk afrimning i kølerummet. Skabene passer det hele selv, om det så er tøvand, fjernes det automatisk. Tvungen luftcirkulation er en anden speciel køle-fordel. De finder i disse Atlas-modeller. En kold, ekstra fugtig luftstrøm giver hurtigere nedkøling og mindre udtørring af uindpakket mad. Vælg Atlas køl og frys og få Atlas landsomfattende service. Atlas har den ideelle kombination i ét skab, lige til at stille op. Twin 350: køl 200 liter, frys 150 liter, vejl. udsalgspris kr. 2194.-. Regent: køl 140 liter, frys 60 liter, vejl. udsalgspris kr. 1396.-

Atlas Crystal Twin 350

Køb **ATLAS** i Brugsen

Plus
til kaffe, the
og madlavning

BLIVER ALDRIG SUR!

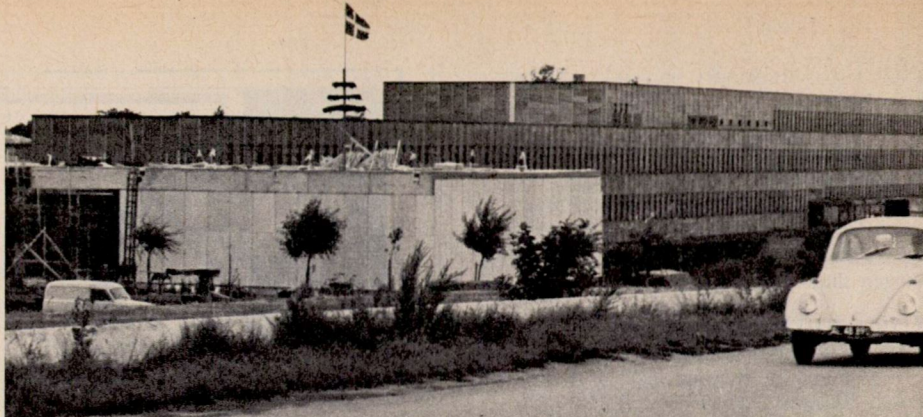
EDB I EGET HUS

UDVIDElsen af FDBs administrationsbygning i Albertslund er foregået så stærkt, at EDB-anlæg nummer to allerede i dette efterår kan tages i anvendelse, oplyste direktør *F. Metzloff*, FDB, på rejsegildet den 14. august. Samme dag kunne der holdes rejsegilde i anledning af udvidelsen af den nærliggende centralafdeling, hvis areal er udvidet med et stykke svarende til, hvad to fodboldbaner dækker, og lagerhallen fylder nu syv tønder land.

Udvidelsen af EDB-fløjen var nødvendig, fordi det anlæg, FDB i øjeblikket betjener sig af, vil have utilstrækkelig kapacitet til løsningen af fremtidens mangeartede opgaver.

Datateknikken er på forholdsvis kort tid

blevet helt uundværlig i FDB, og udvidelsen – der indebærer en betydelig reformering af varefordelingen til brugsforeningerne landet over – er kommet langt hurtigere, end det oprindeligt kunne forudses. De første elektroniske databehandlingsmaskiner kom nemlig til FDBs hovedkontor så sent som i oktober sidste år, og det viste sig hurtigt, at det komplicerede maskineri i længden ikke kunne rummes i administrationsbygningen, men måtte have sit eget hus. Det ses på billedet i rejsehøjde. Bygearbejdet sker i rekordfart. Første spadestik tog en bulldozer i april, og til nytår går den sidste maler ud af det færdige hus. Rekordtempoet fremhæves derved, at der til databehandlingsmaskinerne kræves et kompliceret klimaanlæg, som skal holde konstant temperatur og luftfugtighed. EDB-funktionerne, som udføres i det nye hus, vil iøvrigt blive fælles for FDB og HB.

Røntgenbillede af en cerut

- så De kan se, at mildheden kommer indefra

»Det er med cigarer som med kvinder«, sagde Winston Churchill, »det er også de indre egenskaber det kommer an på«. Lad os tilføje: Det gælder også for cerutter. Se blot på den nye Silvana: indlægstobakkerne er findelte og ligger regelmæssigt i hele cerutten. Det gi'r en rolig brand og et meget let træk. Derfor er den nye Silvana så dejlig mild - med en kølig røg, der gør hvert eneste drag til en let og behagelig nydelse med herlig smag af udsøgt Havana.

Sammenlign blot med den cerut, De plejer at ryge. - Det vil få Dem til at foretrække den nye Silvana i fremtiden.

kendte revsere af de danske landbrugsprodukter, mener, at det danske oksekød kommer fra alt for unge dyr. I øvrigt mener de, at det danske oksekød er alt for magert, og at der bør være en god fedtmarmorering i kødet. Dette har de nok ret i, men forbrugerne ønsker nu engang magert oksekød.

Når de selvbestaltede madekspertter taler om oksekødets kvalitet, fremhæver de altid kød fra rene kødracer. Men heller ikke her kan man være alt for sikker. Det viser sig nemlig, at man i USA, som er kendt for sit gode oksekød, flere gange har ændret sine kvalificeringsregler, og det på en sådan måde, at det tyder på, at man i USA ikke anser de rene kødracers produkter for at være helt ideelle og kvalitetsmæssigt hævet over alle andre racer.

Brugsen giver håndslag ved køb

Men hvad med det oksekød som en stor del af landets forbrugere køber i HB og andre brugsforeninger. Hvordan er kvaliteten af dette kød?

HB har allerede i mange år i samarbejde med FDB gjort et meget stort arbejde for at skaffe medlemmerne det bedste oksekød, der kan købes på det danske marked.

Før 1963 – altså før de store sammenlutninger inden for HB – købtes alt oksekødet i Københavns Kødby. Dette betød, at man hver dag skulle aftage en meget stor mængde, hvorved kvaliteten nogle gange kunne blive ringere, da man skulle bruge et bestemt kvantum. Samtidig betød det, at prisen blev skruet i vejret, da man i kødbyen vidste, at HB og andre skulle bruge store mængder.

Men i 1963 tog HB skridtet at gå over til direkte køb.

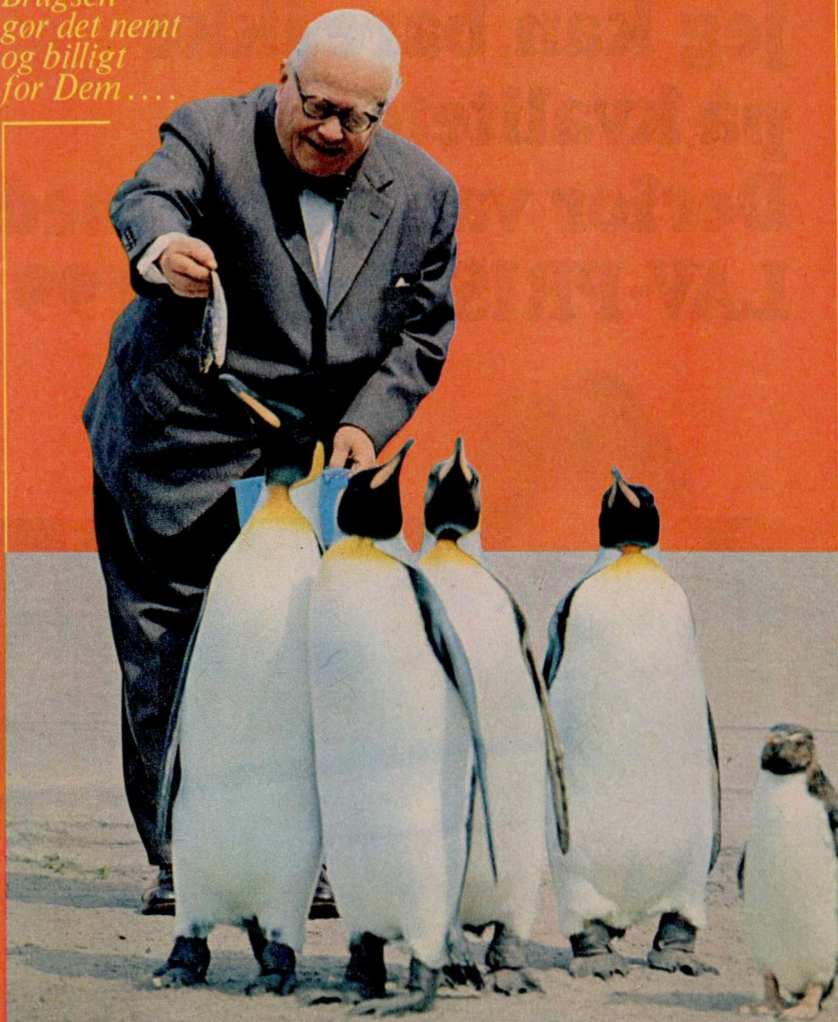
Man sagde simpelt hen, at det eneste rigtige måtte være at købe, hvor der er et større udbud, altså hos landmanden eller fra de jyske eksportmarkeder.

Man oprettede HB's fedevareindkøb i Esbjerg, hvor indkøbschef *Arnold Jensen* og disponent *Poul Kristoffersen* hver uge foretager opkøb af ca. 250 af de allerbedste jyske kvier, som for hovedpartens vedkommende er 3-4 år gamle, og som for de flestes vedkommende ikke har malket. Når indkøbet er stort f. eks. op til kampagner, kan man på en enkelt uge købe op til 500 kvier.

Opkøbene foretages på 13-16 eksportmarkeder f. eks. i Esbjerg, Holstebro, Thisted, Skjern, Ringkøbing, Grindsted, Herning, Kolding, Åbenrå, Tønder og Sønderborg.

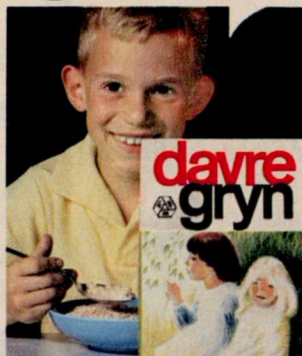
På disse eksportmarkeder er det udbud og efterspørgsel, der bestemmer prisen, hvorved man altid er sikker på, at det, der købes ind til HB og til FDB – samarbejdet

*Brugsen
gør det nemt
og billigt
for Dem....*

Mød dr. Lieberkind og Davre-dyrene...

- bag på Davre-pakkerne og begynd at samle på den nye, spændende serie med Davre-dyr fra hele verden. - Den flotte samlebog koster kun 1 krone i Brugsen!

Ja, alle kan li' de dejlige nødderistede Davre-gryn, som gi'r dagen en sund start og børnene masser af nye festlige Davre-dyr!

Davre Gryn
fra Vejle Dampmølle...
en af forbrugernes
egne fabrikker!

BRUGSEN

”Jeg sparer, hvor jeg kan, bare ikke på kvaliteten ... Derfor vasker jeg med LAV-PRIS-Sunlight”

Vaskepulver kan godt blive et beløb, man må regne med, når man er en familie, der næsten kan fylde maskinen med vasketøj hver dag - i hvert fald mindst hveranden. Derfor er det dejligt at opdage, at der findes noget, der hedder Lav-pris-Sunlight. Når der står Sunlight på, ved man jo, at vaskepulveret er godt. Det kan man forresten også se af varedeklarationen. Jo, Lav-pris-Sunlight er lige det man har brug for, når man vil spare fornuftigt - og samtidig være sikker på ren og hvid vask.

Sammenlign indholds-deklarationen, vægt og pris med det vaskepulver, De plejer at bruge!

SUNLIGHT er et selvkvirgende sæbe-syndét vaske-middel - lavtskummende og derfor ideelt til al vask i maskiner - også fuldautomatiske.

INDHOLD: Syndéter - Perborat - Sæbe
Optisk Hvidt - Fosfater - Silicater - CMC
Sunlight er DVN deklareret

på dette område er meget snævert - er til den rigtige pris. Indkøbschef Arnold Jensen og hans assistent køber ind på den traditionelle måde med håndslag efter kilopris, og derefter mærkes dyrene, vejes og afregnes til markedet.

Når brugsforeningernes behov er dækket, sendes dyrene til slagteriet, som ordner alt vedrørende slagtingen, og som aftager indmad og hud. Dyrekroppene nedkøles derefter i 48 timer og sendes med kølevogn til HBs forskellige fedevarefabrikker i København, Ålborg og Esbjerg samt til FDBs fedevarefabrik i Viby.

På fedevarefabrikkerne bliver kødet skåret ud til det formål, det er bestemt til. Også på udskæringsområdet er HB langt foran. I årenes løb har man til stadighed eksperimenteret med forskellige former for udskæringsregler, der skulle komme forbrugeren til gode i form af mere kød og mindre ben.

I 1965 gik man over til helt nye udskæringsregler, der opfylder dette krav. Disse regler kender enhver brugsforeningsslagter tilfulde, og man søger stadig at forbedre dem. Dette betyder, sammen med den gode kvalitet, at det oksekød, der købes i alle landets brugsforeninger, er noget af det bedste, der findes her i landet.

At oksekødet er godt, viser salgstallene da også meget tydeligt. Siden 1960 har der været en stigning på 152,3 procent i salget af oksekød i HB, mens salget af flæskeskød kun er steget 13,7 procent. Det vil sige, at HB's salg er steget fra 770 tons i 1960 til næsten 2000 tons i 1967. Man kan altså se, at hele forbrugernes merforbrug af kød er lagt på oksekødet, og interessen er stadig stigende.

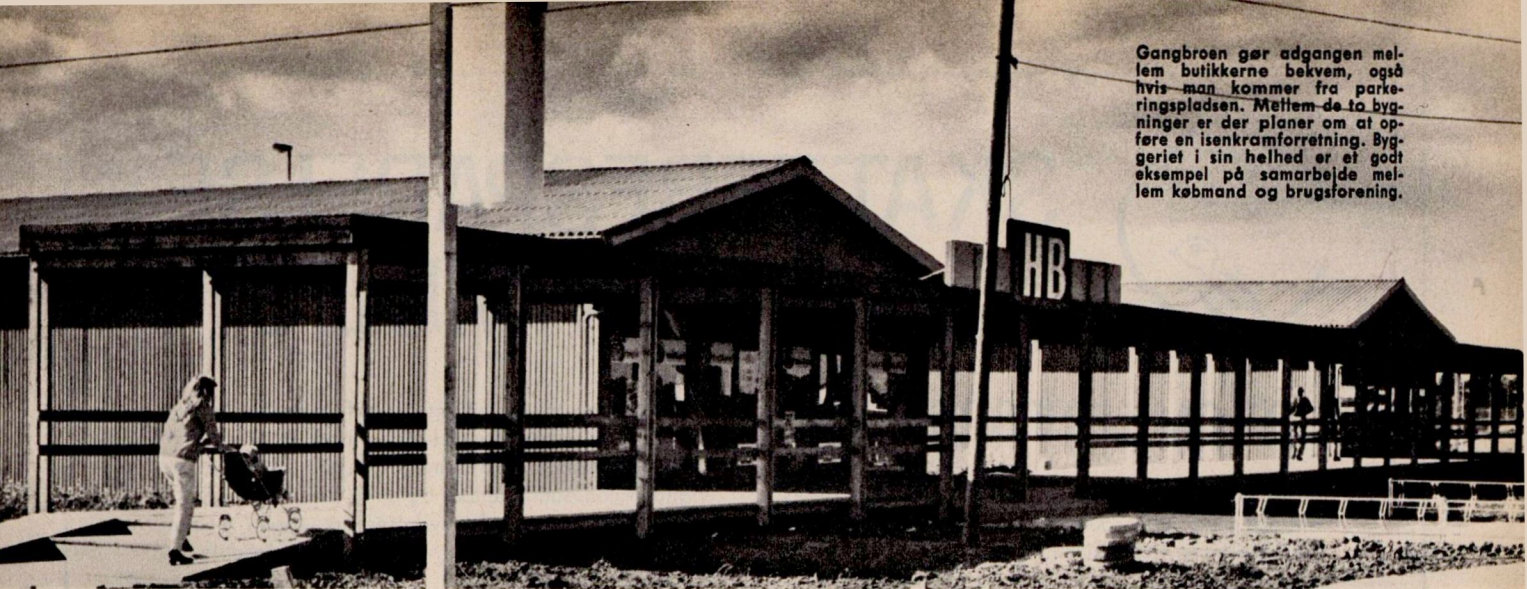
Direktør Elo Thomsen, der leder HB's fedevarefabrikker, mener, at selv om salget af flæskeskød i dag stadig er større end salget af oksekød, så vil der komme et tidspunkt, hvor oksekødets salgstal bliver lige så høje som flæskeskødets.

Landbruget skal selv forbedre kødkvaliteten

HB og FDB har ingen planer om selv at begynde at opdrætte kreaturer. Man ønsker at lade landbruget selv gøre sine meget omfattende kvalitetsforbedrende forsøg. Derimod har man sat og sætter stadig ind på at få det bedste af det eksisterende oksekød til de rigtige priser. Ikke mindst det sidste er vigtigt, og det er da også tydeligt, at HB's store indkøb til brugsforeningerne præger markederne. Det kommer ikke kun medlemmerne til gode, men også andre forbrugere, idet prisen ikke kunstigt skrues op, hvilket alle må være interesseret i.

Der er ingen tvivl om, at der i de kommende år vil ske meget med hensyn til fremkomst af nye typer af kød og dermed endnu bedre kvalitet. Brugsforeningerne har fingeren på pulsen og vil også på dette område søge at være foran i forbrugernes interesse.

Jørgen Kreutzmann.

Gangbroen gør adgangen mellem butikkerne bekvem, også hvis man kommer fra parkeringspladsen. Mellem de to bygninger er der planer om at opføre en isenkramforretning. Byggeriet i sin helhed er et godt eksempel på samarbejde mellem købmand og brugsforening.

Tvillingesupermarkeder i Volls Mose på rekordtid

HB har nu åbnet sin stafetbutik i Odenses ny satellitby, Volls Mose, hvor beboerne længe havde ønsket sig et butikcenter. Da de den 15. juli fik det, stod der oven i købet hele to såkaldte „tvillingesupermarkeder“ på grunden, idet også DSK (De samvirkende Købmandsforretninger i Danmark) er med i stafetcentret.

Hovedentreprisen blev overdraget Tømrernes Andelselskab i Odense, og bygningerne er leveret af FDBs datterselskab Tectum, som i øvrigt også har afdelinger for trælast og fritidshuse i Odense. Foran butikbygningerne, der dækker ca. 600 kvadratmeter, er opført en 60 meter lang, overdækket gangbro, som støder ud til en asfalteret parkeringsplads til

90 vogne. Desuden er der anlagt en vejbane rundt om bygningerne.

Det var et byggeri, som foregik i et hæsbæsende rekordtempo. Bare fem uger gik der fra det første spadestik til åbningsdagen takket været et fortrinligt samarbejde mellem Tectum og håndværkerne. Et indtryk af, hvor stærkt det gik, får man af dette tidsskema:

27. maj: møde mellem de implicerede parter i Odense, enighed om at begynde straks.

28. maj: møde i København mellem entreprenør-teknikere og repræsentanter fra henholdsvis HB og DSK.

29. maj: Tectum udfærdiger fundamentsplaner og materialeopmåling.

30. maj: bygningerne afsæt-

tes, og jord- og støbearbejde begyndes.

1. juni: materialeleverancen begyndes.

6. juni: spær og gavle ankommer præfabrikerede til byggepladsen, og begge bygninger rejses i løbet af et par dage.

I samme periode arbejdes med udgravninger, installationer m. v. Den 9.-10. juli begyndes vareleverancer og opstilling af inventar, og den 15. juli – værsø – så ligger stafetcentret der, fikst og færdigt. Et indbrudsforsøg den første nat mislykkedes, idet der trods travlhed blev tid til at få en tyverialarm monteret.

På åbningsdagen var der stor tilstrømning – ca. 16.000 ekspeditioner i hver butik. I

HB solgtes eksempelvis 3.000 koteletter og 93 kasser bananer på førstedagen. Bygningerne skal nu dække forretningsbehovet i de næste tre-fire år, indtil det ny butikskvarter i Volls Mose er opført. Til den tid demonteres de og genopstilles muligvis andetsteds.

Der bor indtil videre kun omkring 600 familier i Volls Mose, men 50 nye lejligheder færdiggøres hver måned, og i løbet af en lille halv snes år vil der være bygget ca. 5.000 lejligheder. Volls Mose bliver da en by på størrelse med Nyborg og Kerteminde tilsammen. Byggeriet forestås af et samvirkende byggeselskab, dannet af Odense Andelsboligforening, Andelsboligforeningen Højstrup og Odense almennyttige Boligselskab.

MONTAGEBYGGERI billigere end traditionelt

Moderne byggeorganisation og montagebyggeri resulterer i lavere priser end traditionelle byggeformer, mener Arbejdernes Andelsboligforening i Viby ved Århus.

Andelsboligforeningen har sammenlignet to omtrent samtidige byggerier, Vestergårdsparken, som opføres traditionelt, og Kjærslund, der er et moderne montagebyggeri. Mens håndværksudgifterne i Vestergårdsparken beløb sig til 710 kroner pr.

kvadratmeter, var de kun 643 kroner i Kjærslund. Alligevel betegnes det sidste som byggeriet med den højeste standard.

En treværelseslejlighed på 90 kvadratmeter i Kjærslund koster inklusive varme 611 kroner. Der er i øvrigt sørget for en forbedring af køkkenerne i dette byggeri, og boligforeningens forretningsfører, Th. Jensen, regner med, at der i kommende byggerier vil være både egeparket, køkkener i lys eg og – opvaskemaskiner.

EFTERLYSES: EJERNE TIL 19.000 KR.

Andelsanstalten Tryg fortæller alle sine forsikrede om det afsluttede regnskabsårs forløb i et lille hefte, der foruden regnskabsstatistik også indeholder underholdende artikler. Radioens og tv.s Gunnar Hansen skriver en artikel om sportens betydning for menneskene i en travl hverdag, og en lige så travl mand, Knud Lundberg, fortæller om ernæringsproblemer.

I en artikel om forbrugeroplysning peger Tryg på, at selskabet har indført en tre dages betænkningstid, som medfører, at

man i denne tidsfrist kan tænke sig om og eventuelt trække sin underskrift på en policebegæring tilbage. Dette eksempel på forståelse af forbrugernes vilkår, burde opmuntre andre til at gå samme vej.

I sit hefte efterlyser Tryg desuden ejerne til en lille formue, i alt cirka 19.000 kroner. Det er penge, tilhørende 54 personer, som har indbetalt som præmier på nu forfaldne forsikringer. Tryg vil naturligvis gerne aflevere pengene til deres rette ejermænd.

SKATTEBESPARELSE ...DET ER MULIGT!

LIDT OM LIVSFORSIKRING

- ✕ TRYG minder Dem om, at De kan nedsætte Deres indtægt med indtil 2500 kr. hvert år, når De anvender beløbet til livsforsikring. Det er muligt for Dem at spare skat.
- ✕ Livsforsikring er helt skattefri – der skal ikke svares skat af opsparingen, af fremtidig renteindtægt eller af den udbetalte forsikringssum og bonus. Livsforsikring er – som man populært udtrykker det – skattefri i begge ender.

✕ Livsforsikring giver Dem og Deres familie økonomisk tryghed fra første dag. Livsforsikring er præmiefri ved sygdom udover 3 måneder. Livsforsikring er et vigtigt familieanliggende, og bl. a. derfor har TRYG indført en 3-dages fortrydelsesfrist. Ingen anden form for opsparing kan give Dem disse fordele.

✕ Livsforsikring i TRYG gi'r bonus – på samme måde som Brugsen gi'r dividende. I TRYG tilfalder overskuddet kunderne – alene. Skattefri opsparing gør det muligt at få en livsforsikringssum, der gi'r virkelig sikkerhed. Den fagligt uddannede TRYG-mand er Deres hjælper.

TRYG-MANDEN FORTÆLLER MERE OM LIVSFORSIKRING

... de forsikredes eget selskab

ANDELS-ANSTALTEN TRYG . ROSENØRNS ALLÉ 1 . 1970 KBHV. V . TELEFON (01) 35 22 11
(gensidigt livsforsikringselskab)

CRACKFREE stivelse på spray dåse

Giv Deres vask det lille ekstra plus!

crackfree
spraystivelse

Det kan ikke blive nemmere - et lille tryk - og Deres vask er stivet. Spraystivelsen er særlig anvendelig ved »klatvask«: duge, servietter, forklæder, lommeterklæder, bluser, skjorter o.s.v. Giv Deres vask det lille ekstra plus. Den holder sig længere pæn og ren - og stryningen går som en leg.

Fru Lillian Svendsen, Vestre Ringgade, Aarhus, fortjener ros for sin flotte 2 meter høje Fingerphilodendron. Fru Svendsen siger:

**”planterne tørster
efter SUBSTRAL
mindst en gang om
ugen i hele væksttiden
til november”**

Prøv selv - og se
det imponerende resultat!

Ryg her!

4 50
for 10 stk.!

2 85
for 5 stk.!

5 65
for 10 stk.!

Ja, så billigt kan det gøres — selv i dag! Kæmpesalg og moderne fremstillingsteknik hjælper os til at holde prisen under det »normale« for to så gode cerutter. Smag dem!

TRUMF — lang, elegant og mild,
5 stk. kr. 2,85, 10 stk. kr. 5,65 og
50 stk. kr. 28,25.
PARTNER — buttet, mild cerut,
10 stk. kr. 4,50 og 50 stk. kr. 22,50

Fordelagtigt tilbud på vægskab...

ALLE husmødre, lige med undtagelse af de, der har et skabsfyldt „drømmekøkken“, har altid ønsker om mere frasætningsplads i køkkenet. I børnenes værelse er et væg-

skab ofte særdeles praktisk, så ungerne får opbevaringsplads til deres „meget værdifulde genstande“, hvilket vil sige alt fra tinsoldater og biler til bolde og dukker –

senere hen vil skabet være godt til bøger og gram-mofonplader. Og hvilken mand mangler ikke skabsplads i sit hobbyrum eller i det kælder- rum, hvor han skal have

sit grej og sit værktøj. Brugsen kan netop nu afhjælpe denne skabs-mangel. Den har et særligt godt tilbud i skabe. De er forskellige i størrelse, men ens i materia-

ler og udførelse, og er fremstillet hos en god leverandør, der i årevis har specialiseret sig netop i denne form for inventar.

Skabene er fremstillet af plyfa-spånplade med bagklædning og med mahogniforkanter på skab og hylde. Skydedørene er af oliehardt masonit med mahognifinér og solide, forchromede greb.

Man får skabet omhyggeligt emballeret i kraftig bølgepapparton og må selv klare ophængningen, da brugsen ikke kan påtage sig denne operation. Der medfølger to vinkelbeslag.

Som man får skabene, er de fintpudset og klar til behandling med maling eller lak, alt efter ens egen smag og ønske og skabets anvendelsesform. Skabet, der ses på billedet, er lakeret med klar lak. Ved behandling må man huske, at skydedørene skal have samme behandling på begge sider. Derved sikrer man sig, at de vil glide ubesværet i top- og bundstykkets noter, som også bør holdes fri af maling eller lak.

Der er tale om ét skab med 80 centimeters længde (kr. 78,50) og et andet med 90 centimeters længde (kr. 86,50). Skabenes øvrige mål er ens, nemlig: højde 63,5 cm, dybde i bunden 23 cm og foroven 33 cm. Til begge skabe hører indstillelig hylde.

NÆSTE
SAMVIRKE
KOMMER
DATERET
1. OKTOBER

*bl.a.
med:*

HULEBOLIGER MED TV OG GASKOMFUR

Sognenes
egne
pengesedler

I Indien sulter
ROTTERNE
IKKE

41. årgang. – Chefredaktør: Eggert Nielsen, ansvarshavende. Medarbejdere: Bodil M. Begtrup, Kaj Christiansen, Ole Meisner. Otto Riis, redaktionschef. Adresse: Roskildevej 65, 2620 Albertslund. – Udgifter: Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger. – Tryk: Egmont H. Petersen, Gutenberghus. – Samvirke påtager sig intet ansvar for manuskripter, fotografier eller tegninger, der uopfordret indsendes.

Ny Rinso giver ny 4 stjernet hvidhed!

NYHED! Rinso er blevet forbedret **igen**. Rinso har nu **fire** særskilte hvidheds-enheder, der i forening giver et super aktivt produkt, hvis resultater intet andet vaskepulver på markedet kan slå. Rinso giver Dem 4 stjernet hvidhed.

- ★ Rinso's hvidheds-fremdrivende ingredienser arbejder lige godt i alle vaskemaskiner og ved alle temperaturer, fordi Rinso er skum-korrekt.
- ★ Rinso har nu et forøget indhold af vaskeraktive stoffer, der ikke alene gør Deres vask strålende ren, men samtidig ekstra hvid!
- ★ Rinso har forstærket plettjerningskraft. Tusinder af super-aktive iltbobler driver pletterne ud, når De lægger tøjet i Rinso-vandet.

- ★ Rinso indeholder en særlig ingrediens, der vasker gulligt og gråligt nylon hvidt - og holder det hvidt. Samtidig giver Rinso tøjet en ny duft af renhed.

intet vasker hvidere

Friske unge bruger Pepita Fluor...

(Prøv den, så ved De hvorfor!)

Pepita Fluor er en frisk ny tandpasta, som renser effektivt og smager dejligt forfriskende.

Pepita Fluor bevarer tænderne sunde og stærke og gi'r en herlig frisk ånde. Prøv den - og De vil aldrig bruge andet!

PEPITA FLUOR
fra FDB i Viby
— en af forbrugernes
egne fabrikker.

BRUGSEN